

Tuuli Perkola

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-aluealleja kartoittava tutkimus

Kehittämissuhteita Porin yhteistoiminta-alueelle

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Elintarvike ja maatalous

Maaseudun kehittämisen tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Elintarvike ja maatalous, Ilmajoki

Tutkinto-ohjelma: Maaseudun kehittämisen tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto:

Tekijä: Tuuli Perkola

Työn nimi: Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueille kartoittava tutkimus. Kehittämisehdotuksia Porin yhteistoiminta-alueelle.

Ohjaaja: Jussi Esala

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 57

Liitteiden lukumäärä: 2

Maaseutuhallinnon kaikki yhteistoiminta-alueet ovat olleet toiminnassa vuoden 2013 alusta alkaen. Yhteistoiminta-alueita Suomessa on 61, jotka itse päättävät toimintamallinsa toteutuksesta lain asettamissa puitteissa.

Tutkimuksen tavoitteina oli selvittää yhteistoiminta-alueiden erilaisia toimintamalleja, ja tehdä kehittämisehdotuksia Porin yhteistoiminta-alueelle. Alatavoitteina oli selvittää erilaisten toimintamallien hyviä ja huonoja puolia, sekä kokemuksia alueiden toiminnasta ja yhteistyöstä Maaseutuviraston ja ELY-keskusten kanssa. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselyllä, joka lähetettiin 60 yhteistoiminta-alueelle. Niistä 38 vastasi kyselyyn.

Tutkimustulosten perusteella tehdään kehittämisehdotuksia Porin yhteistoiminta-alueelle. Toiminnan kehittämiseksi ehdotetaan sähköisen tukihaun lisäämistä, internetsivujen kehittämistä ja asiakaskyselyä, jonka pohjalta toimintaa voitaisiin kehittää asiakaslähtöisesti. Toimintamallin kehittämiseen luodaan kolme erilaista ehdotusta, jotka olivat hajautettu toimintamalli, keskitetty toimintamalli, sekä palvelupäivien yhdenmukaistaminen.

Hajautetun toimintamallin mahdollisuuksina olisivat lähipalvelu, maaseudun kehittäminen ja asiakkaiden tunteminen. Haasteina puolestaan olisivat henkilöstön erkaantuminen toisistaan, papereiden kuljettaminen ja tehtävien eriyttämisen järjestäminen. Keskitetyn toimintamallin mahdollisuuksia olisivat henkilöstön yhteistyön tiivistyminen, sijaistaminen, kulkemisen vähentyminen ja toiminnan tasalaatuisuus. Haasteita keskitetyssä toimintamallissa olisivat erkaantuminen asiakkaista ja maaseudusta, maaseudun kehittäminen ja henkilöstöresurssit. Palvelupäivien yhdenmukaistamisella lisättäisiin henkilöstön yhteistyötä ja säilytettäisiin lähipalvelu, mutta haasteiksi muodostuisivat henkilöstöresurssit, palvelupäivien muuttuminen ja sijaistaminen.

Avainsanat: maaseutuhallinto, yhteistoiminta, eriyttäminen, toimintamalli, yhteistoiminta-alue

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture, Ilmajoki

Degree programme: Master's Degree Programme in Development of Agriculture and Rural Enterprises

Specialisation: Rural governance co-operation region models exploratory research. Suggestions for Development in co-operation Pori area.

Author/s: Tuuli Perkola

Title of thesis:

Supervisor(s): Jussi Esala

Year: 2015 Number of pages: 57 Number of appendices: 2

All rural governance all co-operation areas have been in operation since the beginning of 2013. In Finland there are 61 co-operation areas which individually decide on their operating model within the framework of the law.

The aim of this study is to examine a variety of operational models of co-operation areas and to make proposals for development in co-operation in Pori area. Sub objects are to examine the pros and cons of different approaches as well as the experience of activities and regions' co-operation with Agency for Rural Affairs and the Centre for Economic Development, Transport and the Environment. The study was conducted by Webropol questionnaire. Of the total 60, 38 co-operation areas returned the questionnaire.

Based on the research some activities are proposed for the development of Pori co-operation area. These include increasing e-services for farmers' subvention, development of website and customer survey as a basis for customer-oriented development in future. For the operating model three different proposals are created. These are distributed and centralized approach and the harmonization of service days.

A decentralized approach should be an opportunity for local services, rural development and customer knowledge. The challenge in turn would be the reduction of staff co-operation, transporting papers and task differentiation turning more difficult. A centralized approach could intensify the co-operation of personnel, reduce travelling and add operational homogeneity. The challenges of centralized operating model are differentiation from the customers and the countryside, rural development and human resources. By harmonization the service days the co-operation between the staff could be increased local service could be maintaining but human resources, changes in service days, and staff substitutes would remain as challenges.

Keywords: rural governance, co-operation, differentiation, operations models, area of co-operation

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet	7
JOHDANTO	8
1.1 Maaseutuhallinnon uudistus.....	8
1.2 Tutkimuksen tavoitteet	10
2 Maaseutuhallinnon säädöspohja ja käytännön toteutus paikallisesti	12
2.1 Yhteistoiminta-alueiden toimintamallit	12
2.2 Maaseutuhallinnon tehtävien eriyttäminen	14
2.3 Esteellisyys	15
2.4 Maksajavirastosopimus.....	17
2.5 Maaseutuhallinnon ohjelmat	20
2.6 Porin yhteistoiminta-alue.....	21
3 Maaseutuhallinnon yhteistoimintamalleja kartoittava tutkimus	25
3.1 Tutkimuksen kohde.....	25
3.2 Tutkimusmenetelmä.....	25
4 Tutkimustulokset ja tulosten tarkastelu.....	27
4.1 Yhteistoiminta-alueen sijainti.....	27
4.2 Yhteistoiminta-alueen toteutustapa ja kuntien määrä	28
4.3 Työntekijöiden ja tuenhakijoiden määrä yhteistoiminta-alueella	29
4.4 Yhteistoiminta-alueen toimintamalli.....	30
4.5 Toimipisteet ja palvelun saatavuus	32
4.6 Yhteistoiminta-alueen palaverit	34
4.7 Papereiden arkistointi ja kuljetus.....	34
4.7.1 Arkistointi	34
4.7.2 Papereiden kuljetus	36
4.8 Asiakkaat	36

4.9	Sähköiset hakemukset.....	37
4.10	Poikkeustilanteet yhteistoiminta-alueilla	38
4.11	Yhteistyö.....	39
4.12	Koulutus.....	40
4.13	Eri tahojen koulutus	41
4.14	Vapaa sana.....	43
	4.14.1 Kokemuksia hajautetusta toimintamallista.....	43
	4.14.2 Kokemuksia keskitetystä toimintamallista	44
	4.14.3 Kokemuksia välimallista	44
	4.14.4 Muita kommentteja.....	44
5	Kehittämissuhteita Porin yhteistoiminta-alueelle	46
	5.1 Porin yhteistoiminta-alue henkilöstön näkökulmasta	46
	5.2 Kehittämissuhteita.....	48
6	POHDINTA	53
	LÄHTEET	55
	LIITTEET	57

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Satakunta. Porin maaseututoimen yhteistoiminta-alue.....	21
Kuvio 2. Vastausprosentti ELY-alueittain.....	25
Kuvio 3. Yhteistoiminta-alueen toteutustapa.....	26
Kuvio 4. Työntekijöiden ja tuenhakijoiden määrä yhteistoiminta-alueella.....	28
Kuvio 5. Yhteistoiminta-alueen toimintamalli.....	29
Kuvio 6. Toimipisteiden määrä sekä kauimpana olevan lähipalvelupisteen etäisyys keskuspaikasta.....	32
Kuvio 7. Kuinka usein palavereja pidetään henkilöstön kesken yhteistoiminta- alueella.....	33
Kuvio 8. Sähköisten hakemusten määrä alueella.....	37
Taulukko 1. Tehtävien eriyttäminen Porin yhteistoiminta-alueella.....	22
Taulukko 2. Vaihtoehtoja toimintamallin kehittämiseen Porin yhteistoiminta- alueelle.....	47
Taulukko 3. Palvelupäivien yhdenmukaistaminen.....	51

Käytetyt termit ja lyhenteet

Yhteistoiminta-alue	Kunnan tai kuntien maaseututoimien muodostama alue, jota hallinnoi yksi kunta tai kuntayhtymä.
Maaseutuvirasto	Maaseutuvirasto vastaa Euroopan unionin maataloustuki- ja maaseuturahaston varojen käytöstä Suomessa. Suomen maksajavirasto ja hallinnoi vuosittain yli kahden miljardin euron EU- ja kansallisia tukia.
ELY-keskus	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

JOHDANTO

1.1 Maaseutuhallinnon uudistus

Maaseutupolitiikan tehtävänä on tarkastella yhteiskunnallisia ilmiöitä maaseudun ja siellä asuvien ihmisten näkökulmasta (Uusitalo 1998, 29–30). Sen tavoitteena on vahvistaa maaseudun kehittämisedellytyksiä, joten se kiinnittää huomiota maaseudun näkökulmasta kaikkiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin, ei vain maaseudulla vaikuttaviin toimenpiteisiin. Maaseutupolitiikan painopisteinä ovat maaseutua elinvoimaistavat alat. Se kehittää maaseudun erilaisuuden huomioon ottavia politiikan välineitä. Se korostaa yhteisöllisiä toimenpiteitä ja pyrkii löytämään monia hyödyttäviä ratkaisuja. Nämä toimenpiteet ovat maaseudun elinvoiman kannalta välttämättömiä. Yhteiskunta on toimenpiteiden mahdollistaja, kansalaiset ja yritykset muutoksen tekijöitä. Uusitalo korostaa, että maaseutupolitiikkaan kuuluu vahvuuksien vahvistaminen ja heikkouksien minimointi. Hänen mukaansa painopiste on vahvuuksissa, koska maaseudun tulee olla kilpailukykyinen. Jos maaseutu mielletään tukialueeksi, ovat kehittämisen edellytykset heikentyneet.

Kuhmonen ja Niittykangas (2008, 64) toteavat, että maaseudun keskeisimpinä toimijoina ovat aina olleet maatalojen asukkaat, nykypäivänä maatilayrittäjät. He ovat hallinneet suurta osaa Suomen pinta-alasta ja ovat toiminnallaan muokanneet maaseutua. Muita keskeisiä toimijoita ovat maaseudulla olleet kunnat, yritykset, seurakunnat ja erilaiset järjestöt. Kirjoittajien mukaan Suomen liityttyä Euroopan unionin jäseneksi myös erilaisten kehittäjien ja kehittämisorganisaatioiden, uusioyhteisöjen sekä hallinnon merkitys maaseudun toimijoina on kasvanut entisestään.

Kuntien roolia tukihallinnossa tukee paikallistuntemus ja kokemus. Kunnat ovat vastanneet ja vastaavat edelleen erilaisista maatalouden ja maaseudun kehittämisestä, jota tukee maatalouselinkeinon kehittämistarpeiden tunteminen. Kuntien maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat tärkeä rajapinta maaseudun kehittämisessä ja viljelijöiden asiakaspalvelussa. (Valtiontalouden tarkastusviraston 2013). Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa tuli voimaan 1.4.2010. Uuden lain myötä kunnissa hoidettavat maaseutuhallinnon tehtävät koottiin suurempiin yhteistoiminta-alueisiin, joissa tehtäviä hoitaa vähintään viisi henkilöä, joista yksi toimii

pääasiassa maaseutuhallinnon tehtävissä ja johtaa yksikköä. Yhteistoiminta-alueella toimii pääsääntöisesti 800 tukihakemuksen jättänyttä maatalousyrittäjää. (Kunnallinen maaseutuhallinto [viitattu 6.12.2013]).

Kunnan vastuulla on maaseutuhallinnon järjestäminen alueellaan, niin että tehtävät tulevat hoidetuiksi Euroopan Unionin ja kansallisen lainsäädännön antamissa puitteissa. (L 30.3.2010/210). Maaseutuhallinnossa kunta vastaa sille annettujen maksajavirasto- ja hallintoviranomaistehtävien sekä kansallisia tukia koskevien tehtävien järjestämisestä ja niiden suorittamisesta alueellaan. Kunnan maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtäviin kuuluu myös asiantuntijatehtäviä, joita ovat esimerkiksi eläinrekisteriä koskevat asiat, hukkakaurakatselmuksset ja – torjunta sekä tulva- ja riistavahinkoasiat. (Maaseutuhallinnon uudistus kunnissa [viitattu 6.12.2013]).

Maatalousyrittäjien tai maaseutuhallinnon tehtäviä hoitavien henkilöiden lukumäärästä voidaan poiketa perustelluista syistä, jotka on esitetty maaseutuhallinnon järjestämistä koskevassa laissa 30.3.2010/210 5§ :

- 1) toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei ole mahdollista alueen saaristoisuuden tai Lapin ja Kainuun alueella pitkien etäisyyksien vuoksi; tai
- 2) poikkeaminen on tarpeen kunnan asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaamiseksi.

Kunnalle tai yhteistoiminta-alueen muodostaville kunnille voidaan myös yhteisesti myöntää poikkeus henkilöstöä tai maatalousyrittäjien määrää koskevasta vaatimuksesta, jos alueen vakiintuneet asiointisuunnat tai palvelukokonaisuudet, vakiintunut yhteistyö tukihallinnon järjestämisestä tai erityiset maantieteelliset syyt huomioon ottaen toiminnallinen kokonaisuus muodostuu sellaiselle alueelle, jolla toimii vähemmän kuin 800 maatalousyrittäjää. Tällaisessa poikkeustilanteessa kunnan on järjestettävä tehtävien hoitaminen niin, että sen alueella tehtäviä hoitaa yhteisen johdon alaisuudessa vähintään kolme henkilöä, joista yksi päätoimisesti hoitaa maaseutuhallinnon tehtäviä ja johtaa yksikköä, ja tehtävien hoitamiseen osallistuu vähintään viisi henkilöä. (L 30.3.2010/210).

Yhteistoiminta-alueiden perustamista koskeva päätös on tehty vuoden 2011 toukokuun alkuun mennessä ja toimintaa koskeva sopimus vuoden 2012 alkuun

mennessä. Yhteistoiminta-alueiden toiminnan aloittamiselle viimeinen ajankohta on ollut vuoden 2013 alussa. Kunnilla on ollut mahdollisuus aloittaa toiminta jo aikaisemmin. (Maaseutuhallinnon uudistus kunnissa [viitattu 6.12.2013]).

Yhteistoiminta-alueita Suomessa on 61, jotka jakaantuvat ELY-keskusten mukaan. Kuntia yhteistoiminta-alueilla on yhdestä (Kokkola, Kouvola, Sodankylä) neljään-toista (Siilinjärvi).

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Yhteistoiminta-alueiden toiminnan ja sen kehittämisen pitäisi lähteä asiakkaiden eli tuenhakijoiden tarpeesta. Niin kuin Kuhmonen ja Niittykangas (2008) ovat todenneet, että maaseudun keskeisempiä toimijoita ovat maatilayrittäjät. Maaseutuhallintoa kuitenkin säätelevät lait ja asetukset, joiden mukaan tulee toimia ja toimintaa kehittää. Tuenhakijan on sopeuduttava myös tukiehtojen ja -säädösten mukaan toimimiseen, eivätkä omat tarpeet ja toimintatavat välttämättä ole ehtojen mukaiset.

Yhteistoiminta-alueiden toimintamallit ovat alueiden itse määrättävissä, kunhan määräykset tehtävien eriyttämisestä tulevat noudatetuiksi. Toimintamalleja on erilaisia, keskitetty, hajautettu sekä näiden välimuotoja. Lindin johtaman viljelijätukihallinnon kehittämismallia selvitettiin työryhmän loppuraportissa (2008) mainitaan, että kuntahallintomallia kehittäessä tulee ottaa huomioon muun muassa asiakaspalvelun säilyminen kohtuullisen asiointietäisyyden päässä asiakkaasta. Työryhmä totesi raportissaan myös että tavoitteena tulee olla yhdenmukainen palvelun vähimmäistaso ja laatu alueesta tai tuotantosuunnasta riippumatta.

Keskitetyssä mallissa kaikki henkilöt työskentelevät pääsääntöisesti yhdessä palvelupisteessä. Hajautetussa mallissa palvelua on eri toimipisteissä, joissa henkilöstö työskentelee. Näiden välimuotona on malli, jossa pääpaikkana on yksi toimipiste ja palvelua on saatavilla säännöllisesti eri pisteissä. Eri toimintatapoihin vaikuttavat alueen kuntien kanssa tehdyt sopimukset, joissa yleensä on määritelty

lähipalvelun tarve ja määrä. Toimintatapoihin vaikuttaa varmasti myös alueen sijainti, etäisyydet ja viljelijöiden jakautuminen alueella.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää yhteistoiminta-alueiden erilaisia toimintatapoja ja pohtia niiden käyttöä Porin yhteistoiminta-alueella. Vastaavanlaisia selvityksiä on tehty esimerkiksi Alavuden yhteistoiminta-alueelle Ritva Mäki-Heikkilän opinnäytetyössä 2012 ja Mirka Kallion opinnäytetyössä Lempäälän yhteistoiminta-alueella 2009. Opinnäytetyössä pyritään hakemaan uutta näkökulmaa ja uusia ratkaisuja toimintatapoihin nyt kun kaikki yhteistoiminta-alueet ovat olleet toiminnassa vuoden 2013 alusta alkaen. Tutkimuksen päätavoitteena on selvittää yhteistoiminta-alueiden erilaisia toimintamalleja, joiden pohjalta tehdään ehdotuksia Porin yhteistoiminta-alueen kehittämiseen. Alatavoitteina on kerätä tietoa toimintamallien hyvistä ja huonoista puolista sekä kokemuksia alueiden toiminnasta ja yhteistyöstä Maaseutuviraston ja Ely-keskusten kanssa.

2 Maaseutuhallinnon säädöspohja ja käytännön toteutus paikallisesti

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueille on asetettu tietyt edellytykset, joiden mukaan alueita on lähdetty muodostamaan. Kunnat ovat kuitenkin saaneet itse pitkälle määrätä millaisen yhteistoiminta-alueen muodostavat, kenen kanssa ja millä toteutuksella.

Toteutusvaihtoehtoja on erilaisia. Maaseutuhallinnon järjestämistä kunnissa koskevassa laissa (L 30.3.2010/210 6§) todetaan, että mikäli kunta täytti toiminnallisen kokonaisuuden ehdot, voi se hoitaa maaseutuhallinnon tehtävät yksin. Mikäli kunta ei täyttänyt ehtoja yksin, muodostivat kunnat vaihtoehtoisesti yhteistoiminta-alueita. Lain mukaan vaihtoehtoja alueiden perustamiselle olivat:

- yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella maaseutuhallinnon järjestämisestä useamman kunnan alueella
- yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella maaseutuhallinnon järjestämisestä usean kunnan alueella ja perustetaan kuntien yhteinen toimielin tehtävien hoitamiseksi
- kuntien perustama kuntayhtymä vastaa usean kunnan alueella maaseutuhallinnon järjestämisestä.

Erilaisia toimintamalleja yhteistoiminta-alueilla on lähes yhtä paljon kuin on alueitakin. Usean kunnan alueet ovat yhdessä sopineet toimintatavan, jota alueella noudatetaan. Viljelijätukihallinnon kehittämismallia selvittelevän työryhmän loppuraportin (2008) mukaan alueilla, joissa yksi kunta vastaa maaseutuhallinnon järjestämisestä eli toimii isäntäkuntana, on tehtävien hoitamisesta tehty sopimus kuntien välillä mikä määrittää muun muassa palvelun saatavuuden kunnan alueella.

2.1 Yhteistoiminta-alueiden toimintamallit

Aikaisemmin mainittu hajautettu malli toimii niin, että jokaisessa yhteistoiminta-alueen kunnassa on vakituisesti saatavilla palvelua jokaisena arkipäivänä poikke-

uksia lukuun ottamatta. Mäki-Heikkilän (2012, 34) tutkimuksen perusteella hajautettuna toimiva alue on asiakaspalvelun kannalta paras vaihtoehto. Maaseutuelinkeinoviranomainen on tavattavissa päivittäin ja yleensä viranomainen on tuenhakijoille ennestään tuttu, niin sanotusti oman kunnan maaseutusihteri. Viranomainen myös hallitsee ja tuntee kuntansa maatalousyrittäjät, maatilat ja toiminnan periaatteet. Ennestään tutulla alueella ja tuttujen tuenhakijoiden asioita hoitaessa, on helppo huolehtia asioiden sujumisesta ja varmistaa hakijoiden tuenhaku ja – saanti. Useamman vuoden samassa kunnassa työskennelleet maaseutuelinkeinoviranomaiset ovat ansainneet viljelijöiden luottamuksen ja näin he myös luottavat viranomaisen hoitavan heidän asioitaan ja ajavan heidän etuaan.

Hajautetun mallin suurin heikkous on tiedonkulku toimipisteiden välillä (Mäki-Heikkilä 2012, 34). Tiedonkulku voi olla ongelmallista, mikäli yhteydenpito alueen muiden viranhaltijoiden kanssa ei suju. Jokaisen työskennellessä yksin omassa toimipisteessään, ei yhteyttä tule usein pidettyä ja taustatuen saaminen on vaikeaa. Hajautetussa mallissa onkin tärkeää, että tiedonkulkuun panostetaan ja yksikköä johtava viranhaltija luo selkeän toimintatavan tietoverkon ylläpitämiseksi. Säännölliset yhteispalaverit ja kokoontumiset auttavat tiedon kulkeutumisessa ja riittävän tuen saamisessa työssä, kun eteen tulleista ongelmista voi puhua kollegojen kanssa. Hajautetun mallin vahvuus, eli viranomaisen tunnettavuus kunnassa ja asiakkaiden tunteminen, on myös heikkous. Hajautettu toimintatapa on haavoittuvainen sairaslomien ja muiden yllättävien muutosten edessä. Jos viranhaltija on vastannut pääasiassa omasta kunnastaan, ja hoitanut muita alueen kuntia vain esimerkiksi maksatusten tai takaisinperintöjen kautta, on vaikea hallita muiden kuntien asioita. Muutosten varalta on hyvä luoda suunnitelma, jonka mukaan edetään tarvittaessa. Yhteinen toimintatapa asioiden hoitamisessa on hyvä sopia ja sitä myös noudattaa, jolloin asiat hoidetaan kaikissa alueen kunnissa samalla tavalla ja se helpottaa tehtävien hoitamista poikkeustilanteissa. On myös hyvä sopia ennalta, kuka toimii kenenkin sijaisena sairasloman tai muun poikkeavan tilanteen aikana.

Keskitettyssä toimintamallissa viranhaltijat työskentelevät samassa toimipisteessä. Kuntien kanssa tehdystä sopimuksesta riippuen voi jossakin alueen kunnassa olla lähipalvelupäivä viikoittain ja esimerkiksi tukihakuaikana voi sivupisteissä olla vas-

taanottoa asioinnin helpottamiseksi. Mäki-Heikkilän (2012, 33) tutkimuksen mukaan keskitetyssä mallissa vahvuuksia ovat tiedonkulku ja asiantuntemus. Ongelmatilanteista tulee keskusteltua päivittäin ja osaamista eri asioissa löytyy läheltä. Viranhaltijoilla on parempi käsitys koko alueesta, eikä vain omasta kunnastaan. Yllättäviin tilanteisiin on helpompi varautua ja töitä pystytään organisoimaan uudelleen nopeastikin. Keskitetyssä mallissa viranomaisten tavoitettavuus on hajautettua parempi. Tuenhakijan asioidessa toimipisteessä paikalla on aina varmasti joku ja puhelimitse asioitaessa on viranomaisista aina joku vastaamassa.

Keskitetyn mallin heikkoudet ovat lähipalvelussa. Tuenhakijalla ei välttämättä ole mahdollisuutta asioida toimipisteessä välimatkan takia, joten kontakti maaseutuhallintoon jää puhelimen ja sähköisten yhteyksien varaan. Varsinkin pienemmissä kunnissa viljelijät ovat tottuneet asioimaan maaseututoimistossa paikan päällä, ja muutos aikaisempaan voi tuntua negatiiviselta. (Mäki-Heikkilä 2012, 33).

2.2 Maaseutuhallinnon tehtävien eriyttäminen

Tehtävien eriyttäminen vaatii ohjelmaperusteisten viljelijätukien käsittelyyn osallistuvan aina vähintään neljän henkilön ja takaisinperintätapauksissa vähintään viiden henkilön. Tehtävien eriyttäminen viidelle henkilölle on vähimmäisvaatimus, koska tukihallinnon toiminta ja asiakaspalvelu myös henkilöiden poissaolojen aikana täytyy varmistaa. Tehtävien hoidon turvaaminen esteellisyys- tai poissaolotapauksissa edellyttää joko useamman kuin viiden henkilön yksikköä tai yhteistyötä muiden yksiköiden kanssa. (HE 232/2009).

Hallituksen esityksen (HE 232/2009) perusteella viljelijätukien hallinnollinen käsittely kunnissa jakautuu neljään osaan: hakemuksen käsittely, hallintoviranomaisen tehtävät, maksajaviranomaisen tehtävät ja takaisinperintä. Esityksessä kerrotaan tehtävien eriyttämisen edellyttävän vähintään viiden henkilön osallistumista viljelijätukien hallinnolliseen käsittelyyn kuntatasolla. Viiden henkilön eriyttäminen perustuu seuraaviin asioihin: tukihakemuksen käsittelyvaiheessa hakemukset tallennetaan ja suoritetaan tallennuksen tarkastus. Hakemuksen tallentajan ja tallen-

nuksen tarkastajan tulee olla eri henkilö. Vaatimus perustuu EY:n maksajavirastoasetuksen liitteen 1 henkilöresursseja koskevaan standardiin. Tallennuksen tarkastajan tulee kuitata tekemänsä tarkastus IACS-tukisovellukseen. Tallennuksen tarkastajan vastuulla on käyttää tallennuksen tarkastuksiin laadittua tarkastusluetteloa.

Käsittelyvaiheen jälkeen hakemusten käsittely jakautuu hallintoviranomaistehtäviin ja maksajavirastotehtäviin (HE 232/2009). Hallintoviranomaistehtäviä hoitava hyväksyy tai hylkää ohjelmaperusteisten tukien sitoumushakemukset ja – muutokset. Sitoumuskäsittelyssä tulee käyttää tarkastusluetteloita ympäristötuen, luonnonhaittakorvauksen ja eläinten hyvinvointituen sitoumuksia käsiteltäessä. Hallintoviranomaistehtäviä hoitavan hyväksytyä sitoumuksen siirtyy hakemuksen käsittely maksajaviranomaistehtäviä hoitavalle, joka hyväksyy tuen maksuhakemuksen. Hallintoviranomaistehtäviä hoitava ei voi toimia maksajavirastotehtäviin, takaisinperintään tai maksuhakemuksen käsittelyyn liittyvissä tehtävissä.

Maksajavirastotehtäviin kuuluu Euroopan yhteisön kokonaan tai osaksi rahoittamien viljelijätukien vuosittainen hyväksyminen. Tarkastusluetteloiden mukaisen tarkastuksen jälkeen antaa maksajavirastotehtäviä hoitava vakuuden suoritetusta tarkastuksesta sekä hyväksyy tai hylkää maksuhakemuksen. Tuen takaisinperintätehtävä on myös eriytettävä niin, ettei takaisinperintäpäätöksen antaja voi olla sama henkilö, jolla on samaa tilaa koskevia eriyttämiskaavoitukseen kuuluvia muita tehtäviä. (HE 232/2009).

2.3 Esteellisyys

Maaseutuhallinnon tehtävissä tulee ottaa huomioon virkamiehen esteellisyys tietyissä tapauksissa. Moni maaseutuviranomainen toimii itsekin maatalousyrittäjänä ja hakee viljelijätukia, tai maaseutuviranomaisen puoliso tai lähisukulainen on tuenhakijana. Yksinkertaisin ratkaisu hoitaa esteellisyytapaukset on siirtää kyseisen maaseutuviranomaisen tukihaun käsittely toiselle yhteistoiminta-alueelle, jolloin ristiriitaa asian hoidossa ei tule. Laissa on säädetty esteellisyyttä koskevat tapaukset, joiden mukaan myös maaseutuhallinto asiainhoidossa toimii.

Hallintolain (L 6.6.2003/434) 5 luvun 27 §:ssä säädetään, että virkamies, joka on esteellinen, ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä. Lain 28 §:ssä määritetään tapaukset, joissa virkamies on esteellinen. Tapauksia ovat asiat, joissa virkamies itse tai hänen läheisensä on asianosainen. Sekä asiat, joissa hän tai hänen läheisensä avustaa, taikka edustaa asianosaista tai henkilöä, jolle on hyötyä tai haittaa asian ratkaisusta. Virkamies on myös lain mukaan esteellinen, mikäli asian ratkaisusta on odotettavissa hyötyä hänelle itselleen tai 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheiselleen. Hallintolain 28 §:ssä esteelliseksi määritetään myös tilanteet, joissa virkamies on palvelusuhteessa tai toimeksiantosuhteessa käsiteltävään asiaan liittyen asianosaiseen tai henkilöön, jolle ratkaisusta on hyötyä tai vahinkoa. Virkamies todetaan lain mukaan esteelliseksi, mikäli hän tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on erityistä hyötyä tai haittaa. Hallintolaissa säädetään myös, että mikäli virkamies tai hänen 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on viraston tai laitoksen johtokunnassa tai siihen rinnastettavassa toimielimessä ja käsiteltävä asia koskee tämän viraston tai laitoksen ohjausta tai valvontaa, on virkamies esteellinen asian hoidossa. Laissa määritetään virkamiehen esteellisyys myös, jos luottamus virkamiehen puolueettomuuteen muusta syystä vaarantuu.

Hallintolain (6.6.2003/434) 28 §:ssä mainitulla läheisellä tarkoitetaan virkamiehen puolisoa tai lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa, tai hänelle erityisen läheistä henkilöä tai tämän puolisoa. Virkamiehelle läheiseksi henkilöksi määritetään laissa myös hänen vanhempiansa sisarus tai tämän puoliso, hänen sisarustensa lapset sekä hänen entinen puolisonsa. Esteellisyys koskee hallintolain mukaan myös virkamiehen puolison lapsia, lapsenlapsia, sisaruksia, vanhempia ja isovanhempia, sekä tällaisen henkilön puolisoa ja virkamiehen puolison sisarusten lapsia. Myös vastaavat puolisukulaiset määritellään läheiseksi. Edellä mainituilla puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä.

Virkamiehen esteellisyyden ratkaiseminen on säädetty hallintolain (6.6.2003/434) 29 §:ssä. Laissa määrätään, että esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viivyttämättä ja ratkaisun tekee virkamies itse. Mikäli asia koskee monijäsenisen toimielimen jäsentä tai esittelijää tai muuta läsnäoloon oikeutettua henkilöä, ratkaisee esteellisyyttä koskevan kysymyksen kyseessä oleva toimielin. Esteellisyyttä koskevan asian käsittelyyn saa kuitenkin osallistua toimielimen jäsen tai esittelijä, mikäli toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä esteetöntä henkilöä ole saatavilla ilman merkittävää viivytystä. Päätökseen, mikä koskee esteellisyyttä, ei voi hakea oikaisua tai muutosta valittamalla. Hallintolain 30 §:ssä todetaan, että esteetön virkamies on määrättävä esteellisen tilalle viivyttämättä. Kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei vaikuta, voi virkamies käsitellä. Esteellisyydestä säädetty pykälät koskevat virkamiehen lisäksi myös monijäsenisen toimielimen jäsentä ja asian käsittelyyn osallistuvaa henkilöä sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa.

2.4 Maksajavirastosopimus

Maaseutuvirasto tekee kunnan tai kuntayhtymän kanssa Euroopan unionin kokonaan tai osaksi rahoittamien maataloustukien hoitoon liittyvien maksajavirastotehtäviä koskevan sopimuksen. Sisällöltään sopimuksen on täytettävä edellä mainittujen tehtävien hoitoa koskevat Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut vaatimukset. (L 30.3.2010/210).

Peltomäki (2008) kertoo esityksessään, että maksajaviraston tehtävien siirtyessä toisen elimen toteutettavaksi, tulee tiettyjen edellytysten täytyä. Edellytysten mukaan kirjallisessa sopimuksessa on täsmennettävä tiedot ja tositteet, jotka maksajavirastolle on toimitettava sopimuksen määräämässä ajassa. Edellytyksiin luetaan myös, että asianomaisten rahastojen hallinnoinnista vastaa maksajavirasto kaikissa tapauksissa. Tehtävät ja velvollisuudet, jotka koskevat toista elintä, on tarkkaan määriteltävä kirjallisessa sopimuksessa erityisesti yhteisön sääntöjen noudattamisen tarkastamisen ja valvonnan osalta. Maksajavirasto varmistaa tehtävien suorittamiseen hyväksyttävästi tarvittavien järjestelmien saatavuuden toiselle elimelle. Toimielin antaa maksajavirastolle vakuutuksen tehtäviensä suorittamisesta ja selos-

taa käyttämänsä menetelmät. Toiselle elimelle siirrettyjä tehtäviä tarkastelee maksajavirasto varmistuakseen, että tehtävät suoritetaan hyväksyttävästi ja yhteisön sääntöjä noudattaen.

Maaseutuvirasto ja Porin kaupunki ovat tehneet 20.12.2011 maksajavirastotehtävien suorittamisesta sopimuksen, jossa määritellään osapuolille säädetyt tehtävät. Tehtävien hoitamiselle asetetut vaatimukset koskien organisaatorakennetta, henkilöstöresursseja, tukihakemusten käsittelyä sekä maksu- ja velkamenettelyä on määritelty sopimuksessa.

Maaseutuviraston ja Porin kaupungin välisessä sopimuksessa (2011) henkilöstöresursseja koskevassa asetuksessa määritetään kunnassa varmistettavat seikat. Sopimuksessa edellytetään että toimien toteuttamiseen osoitetaan asianmukainen ja asiantunteva henkilöstö, jolla on eri toimintatasoilla vaaditut tekniset taidot. Kunta noudattaa yksittäiselle virkailijalle asetettuja rahamääräisiä rajoja. Toteutetaan asianmukaiset toimenpiteet eturistiriitojen välttämiseksi, kun vastuullisessa asemassa oleva tai maksupyyntöjen alustavaa tarkistusta tai hyväksyntää tekevä henkilö toimii kunnan ulkopuolella muissa tehtävissä.

Virkailijoiden tehtävät määritellään kirjallisesti virkailijakohtaisesti ja kunta sitoutuu pitämään tehtävämääritelmät ja asettamansa rahamääräiset rajat ajantasaisina sekä toimittamaan ajantasaiset tiedot maksajavirastolle. Kunta huolehtii myös henkilöstön asianmukaisesta koulutuksesta.

Toimenpiteitä eturistiriitojen välttämiseksi ovat sivutoimi-ilmoitukset sekä hallintolain jääviyssäädösten (434/2003) noudattaminen.

Tukihakemusten alustavassa hyväksymismenettelyssä kunta noudattaa seuraavia menettelyjä:

- Kunta noudattaa maksajaviraston vahvistamia yksityiskohtaisia menettelyjä, koskien hakemusten vastaanottoa, kirjaamista ja käsittelyä, joihin sisältyy myös kuvaus kaikista käytettävistä asiakirjoista.
- Alustavasta maksujen hyväksymisestä vastaavan virkailijan on käytettävä maksajaviraston antamaa tarkistusluetteloja niistä tarkistuksista, jotka hänen on suoritettava ja liitettävä hakemuksen tositteisiin todistuksensa tarkistusten suorittamisesta.

- Tukahakemus voidaan alustavasti hyväksyä maksettavaksi, kun on suoritettu tarkistukset sen varmistamiseksi, että hakemus on yhteisön sääntöjen mukainen.
- Jokaiseen hakemukseen tai hakemussarjaan liitettävässä kertomuksessa on selostettava toimenpiteet yksityiskohtaisesti tai tarvittaessa yhtä maksuvuotta koskevassa kertomuksessa.
- Mikäli hyväksytyihin hakemusten tai tarkastusten suorittamiseen liittyvistä asiakirjoista vastaavat muut tahot, on sekä näiden tahojen että maksajaviraston vahvistettava menettelyt sen varmistamiseksi, että kaikkien sellaisten asiakirjojen sijainti, jotka ovat maksajaviraston suorittamien yksittäisten maksujen kannalta merkityksellisiä, kirjataan muistiin. Asiakirjat on oltava kaikissa tapauksissa Maaseutuviraston saatavilla.

Maksumenettelyistä on sopimuksessa asetettu, ettei mitään maksuja suoriteta käteisenä. Kunta voi maksaa tukimaksut ainoastaan hakijan tai tämän valtuuttaman edustajan pankkitilille. Kunta ei myöskään ota vastaan takaisinperintään liittyviä käteissuorituksia. Takaisinperintään liittyvät maksut suoritetaan Maaseutuviraston osoittamalle tilille.

Maksajaviraston on luotava järjestelmä kaikkien saatavien tunnistamiseksi ja kaikkien tällaisten velkojen kirjaamiseksi velallisuetteloon ennen niiden maksamista. Velallisuettelo on tarkistettava säännöllisesti, ja erääntyneiden saatavien perimiseksi on toteutettava toimia. Kunta vastaa siitä, että tarkastusraportit ja ilmitulleet säännönvastaisuudet käsitellään asianmukaisesti ja viipymättä. Kunnan on tehtävä tuen takaisinperintäpäätös, kun edellytykset täyttyvät. Takaisinperintäpäätökset on tallennettava tietojärjestelmiin, jotta tiedot siirtyvät saatavien seurantajärjestelmän ja velallisuettelon tiedoksi niin, että maksajaviraston hyväksymisvaatimukset voidaan täyttää.

Maksajaviraston menettelyiden kehittämisestä vastaa maaseutuvirasto laatimansa koulutussuunnitelman mukaisesti. Maaseutuvirasto ohjeistaa ja tiedottaa kuntia maksajavirastotehtävien hoidossa. Maaseutuvirasto myös ylläpitää ja pyrkii kehittämään kunnan käytössä olevaa järjestelmää. Kunta huolehtii viljelijätukien hakijoiden koulutuksesta. Koulutus voidaan järjestää omana koulutuksena tai yhteistyössä esimerkiksi ELY-keskuksen, MTK:n tai muun sidosryhmän kanssa.

Tietojärjestelmien turvallisuudesta huolehtii kunta sen hoidettavaksi siirrettyjen tehtävien tietoturvallisuuden valvonnan ja turvallisuuden osalta niin, että kansalliset säädökset ja Euroopan komission maksajaviraston tietojärjestelmien turvallisuudelle asettamat voimassa olevat säädökset tulevat noudatetuiksi. Kunnan nimeämä maaseutuhallinnon yksikön vastuuhenkilö hoitaa päätoimisesti maaseutuhallinnon tehtäviä ja johtaa tehtäviä hoitavaa yksikköä. Vastuuhenkilöllä on oltava asianmukainen koulutus ja/tai riittävä käytännön ja muu kokemus kunnan maaseutuhallinnon vastuualueen tehtävistä.

Maksajavirastolla, todentamisviranomaisella ja ELY-keskuksella on oikeus tehdä tarkastuskäyntejä kunnassa tarkastaakseen säädettyjen tehtävien suorittamista ja maaseutuhallinnon järjestämistä kunnissa koskevien lakien noudattamista. Vakuutus tehtävien suorittamisesta koskee varainhoitovuotta, 16.10.–15.10., jonka kunta antaa vuosittain maksajavirastolle. Vakuutus ja vakuutuksen perustelumuuisto on vuosittain annettava marraskuun 15 päivään mennessä.

Kunta määrittelee vuosittaiset palvelutavoitteet, jotka molempien sopijaosapuolien tulee hyväksyä. Sopimuksen toimivuutta tarkastellaan vuosittain. Maaseutuvirasto ja kunta keskustelevat mahdollisista muutostarpeista sopimukseen.

2.5 Maaseutuhallinnon ohjelmat

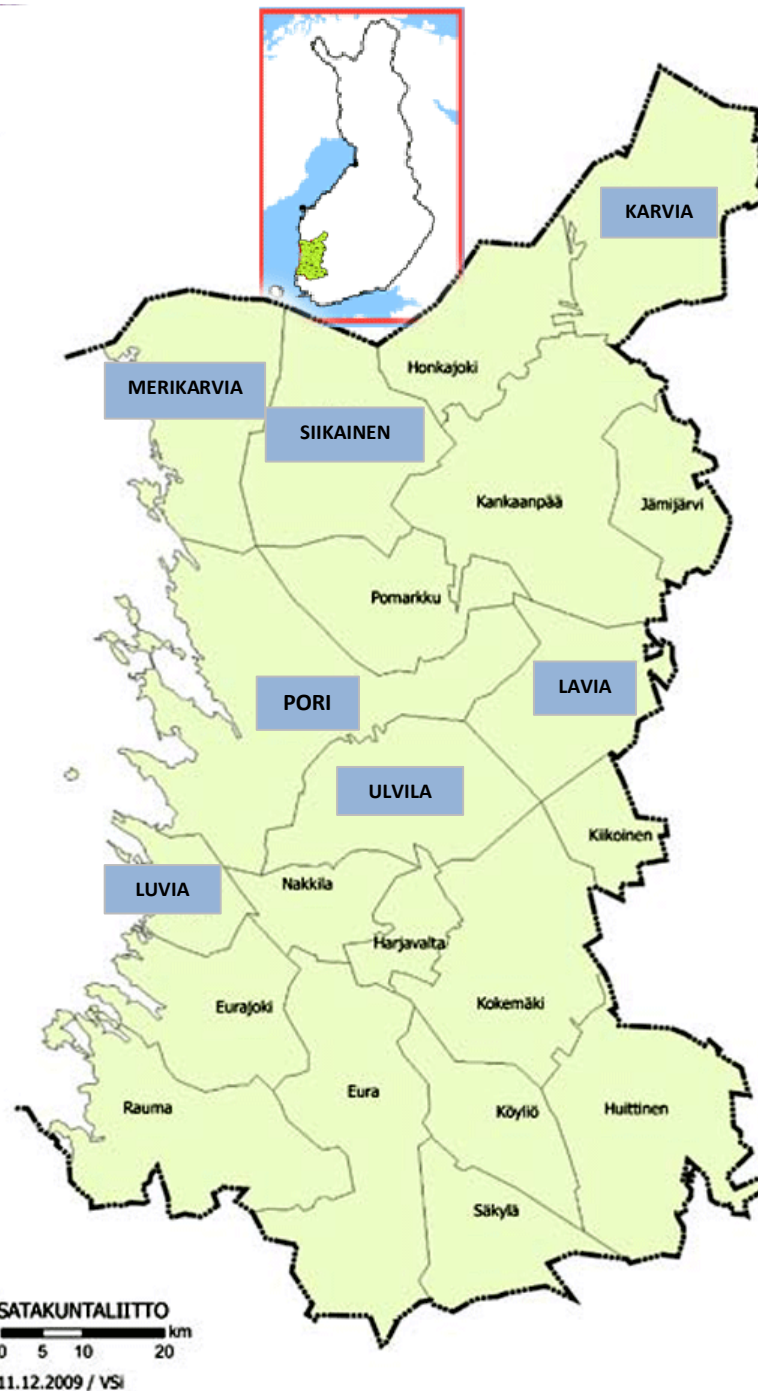
Maaseutuhallinto käyttää tukien käsittelyssä Maaseutuviraston (2012) hallinnoimia ohjelmia. Niistä yksi on IACS-tukisovellus, jossa käsitellään viljelijöiden hakemien tukien tallennusta, tarkastusta, maksatusta, sitoumuksia sekä takaisinperintää. IACS-tukisovelluksella hallinnoidaan maatilarekisteriä ja se on Maaseutuviraston merkittävin ja laajin järjestelmä (Sähköisen asioinnin kehittäminen [viitattu 4.4.2015]). Tällä järjestelmällä käsitellään 1,9 miljardin euron tuet vuosittain. Tätä käytössä olevaa IACS-tukisovellusta on hallinnon ja teknologian kannalta tarve uudistaa, ja uudistamishankkeen tavoitteena onkin tehdä sähköinen viljelijätukien hallinnointijärjestelmä, johon yhdistetään sähköinen tukihaku. Tämä Uusi Tukisovellus, joka otetaan käyttöön vaiheittain vuosina 2013–2015, korvaa IACS-tukisovelluksen. Uudistamishankkeen tavoitteena on myös uudistaa viljelijätukien hallintoa kohti sähköistä käsittelyä ja hallintoa. Sähköisen asiankäsittelyn perusta-

na toimii sähköinen arkisto, jonka avulla mahdollistetaan tukien kokonaan sähköinen käsittely aina tukihausta tukipäätöksen postitukseen asti.

Muita maaseutuhallinnon käyttämiä järjestelmiä ovat muun muassa Tukioikeusrekisteri ja Kartturi- paikkatietosovellus. Tilatukijärjestelmän hallinnoinnissa käytetään hyväksi Tukioikeusrekisteriä, jossa käsitellään tilatukeen oikeuttavien tukioikeuksien myymistä, ostamista, vuokrausta ja vaihtoa maanomistajien ja viljelijöiden välillä (Tukioikeuksia voi ostaa [viitattu 4.4.2015]). Kartturi on Maaseutuviraston paikkatietosovellus, jolla tehdään pelto- ja kasvulohkomuutoksia lähinnä valvonnan toimesta (Pelot paperilta sähköisiin [viitattu 4.4.2015]). Samalla sovelluksella voidaan yhteistoiminta-alueilla hakea tilatunnuksella tai peltolohkonumerolla karttoja. Tilatunnuksen avulla löytyy tilakeskus sekä tilan hallinnassa olevat pellot. Aikaisemmin Kartturilla käsiteltiin viljelijöiden tekemiä sähköisiä karttakorjauksia, mutta uuden tukisovelluksen korvattua tämä käsittely on Kartturi apuna peltolohkojen haussa.

2.6 Porin yhteistoiminta-alue

Porin yhteistoiminta-alueella on seitsemän kuntaa (Kuvio 1), jotka ovat Karvia, Lavia, Luvia, Merikarvia, Pori, Siikainen ja Ulvila. Alueella on viisi viranhaltijaa ja kaksi toimihenkilöä. Pori on päätoimipiste, jossa työskentelee kaksi henkilöä vakituisesti. Maanantaisin Porissa ovat paikalla kaikki viranhaltijat, toinen toimihenkilöistä ja toinen etäyhteydellä Karviasta viikkopalaverin aikana. Muissa kunnissa lähipalvelupäiviä on seuraavasti: Karviassa maaseutusihiteeri paikalla kolmena päivänä viikossa, Laviassa, Luvialla, Merikarvialla, Siikaisissa ja Ulvilassa yhtenä päivänä viikossa. Lähipalvelupäivät on sovittu kuntien kanssa yhteistoiminta-alueen muodostuessa, eikä niitä lähdetä muuttamaan ilman perusteltuja syitä. Tuenhakijoita alueella on 1142.

Kuvio 1. Satakunta. Porin maaseututoimen yhteistoiminta-alue. (The Operation area of Satakunta film centre [viitattu 16.3.2015]).

Toteutustapana Porin yhteistoiminta-alueella on yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella ja kunnilla on yhteistoimielin eli yhteistoimintaryhmä. Ryhmässä on edustettuna jokainen jäsenkunta sekä maataloustuottajien keskusjärjestö (MTK). Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, jolloin käydään läpi yhteistoiminta-

alueen toimintaa lukujen ja toimintakertomuksen muodossa. Kuntien edustajat toimivat tuenhakijoiden edunvalvojina ja antavat palautetta yhteistoiminta-alueen toiminnasta.

Porin yhteistoiminta-alueen maaseutupäällikön Mika Ruissalon kirjoittamassa vuoden 2013 toimintakertomuksessa kerrotaan, että Porin maaseututoimi kouluttaa viljelijöitä tukihaun osalta. Koulutustilaisuuksia pidetään Porissa ja Karviassa, sekä sähköisen tukihaun koulutuksia kuntien koulujen atk-luokissa. Toimintakertomuksesta käy ilmi, että yhteistyötä sähköisen tukihaun lisäämiseksi tehdään MTK:n Tietovirta-hankkeen kanssa, ja tavoitteena on sähköisen tukihaun lisääminen ja sen kautta puutteellisesti täytettyjen tukihakemusten määrän vähentäminen. Nämä puutteelliset paperilomakkeilla palautetut tukihakemukset sisältävät useammin virheitä ja puuttuvia tietoja, jolloin täydennys- ja korjauspyynnöt työllistävät maaseutuviranomaisia muutenkin kiireellisen tukihakuajan keskellä. Toimintakertomuksen mukaan vuonna 2013 yli puolet alueen tuenhakijoista jätti sähköisen hakemuksen, mutta kuntien välillä oli huomattavia eroja, eniten sähköisiä hakemuksia jätettiin Karviassa.

Porin yhteistoiminta-alueella tehtävien eriyttäminen on jaettu kahdeksalle henkilölle (Taulukko 1), joista yksi toimii osa-aikaisesti maaseututoimessa tehden takaisinperintäpäätöksiä. Eriyttäminen on toteutettu niin, että jokaiselle henkilölle tulisi saman verran tiloja käsiteltäväksi. Henkilöistä viisi on viranhaltijoita, joista neljä hoitavat tukien maksatusta ja yksi sitoumuspäätöksiä. Toimihenkilöitä on kaksi, jotka suorittavat tallennusta ja tallennuksen tarkastusta.

Taulukko 1. Tehtävien eriyttäminen Porin yhteistoiminta-alueella

Henkilöt	A	B	C	D	E	F	G	H
Tallennus	Pori A-M Merikarvia	Pori N-Ö Karvia 6 kpl	Lavia	Ulvila	Ulvila	Karvia Luvia		
Tarkastus	Luvia Siikainen Pori N-Ö	Pori A-M	Ulvila Merikarvia	Lavia	Karvia			
Maksatus		Lavia Ulvila Karvia 1 kpl	Luvia Karvia	Merikarvia Siikainen Pori N-Ö	Pori A-M			
Takaisinperintä								Karvia Lavia Luvia Merikarvia Pori Siikainen Ulvila
Sitoumukset							Karvia Lavia Luvia Merikarvia Pori Siikainen Ulvila	

Tehtävien eriyttäminen vaatii, että tuen maksamiseen osallistuvan henkilön tulee olla eri kuin tuen myöntämiseen tai takaisinperintään ja muihin jatkotoimenpiteisiin osallistuva henkilö. Eriyttämisestä tulee tehdä taulukko, josta selviää eri henkilöille kuuluvat toimenpiteet. Tehtävien eriyttämistä tulee noudattaa joka tilanteessa ja poikkeustilanteissa esimerkiksi äkillisissä sairaslomissa maaseutupäällikön tulee tehdä tarvittava muutos eriyttämiseen, että toimenpiteet tulevat ajallaan hoidetuiksi. (Maaseutuviraston ja Porin kaupungin 2011).

3 Maaseutuhallinnon yhteistoimintamalleja kartoittava tutkimus

3.1 Tutkimuksen kohde

Opinnäytetyön kehittämiskohteena olivat maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueet sekä erityisesti työpaikkani Porin yhteistoiminta-alue. Tiedonhankintakeinona käytettiin kyselytutkimusta (LIITE 1), joka lähetettiin kaikille yhteistoiminta-alueille pois lukien Porin alue. Kyselyllä pyrittiin kartoittamaan eri yhteistoiminta-alueiden toimintatapoja, sekä eri toimintamallien positiivisia ja negatiivisia puolia. Taustatietokysymyksillä määritettiin alueen sijainti sekä kuntien ja työntekijöiden määrä. Kyselyn avulla selvitettiin muun muassa alueiden varautumista poikkeustilanteisiin, eteen tulleita ongelmia, koulutuksen tarvetta sekä kokemuksia yhteistoiminta-alueista. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään eri toimintamallien hyviä puolia ja käytännössä toimivia toimintatapoja. Vertailemalla keskitetyn ja hajautetun sekä niiden välimallin yhteistoiminta-alueita saatiin tietoa, mikä toimintamalli on käytännössä toimivin ja mitä osa-alueita toiminnassa kannattaa kehittää. Tutkimuksen tarkoitus oli jakaa hyväksi havaitut toimintatavat muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa ja tuoda uusia näkökulmia niin yhteistoiminta-alueille, ELY-keskuksille kuin Maaseutuvirastolle.

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen luonne oli kartoittava, jonka tarkoituksena oli etsiä uusia näkökulmia ja selvittää toimintatapoja, joita ei ennestään tunneta. Tutkimusmenetelmänä käytettiin pääasiassa kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jolle tyypillistä on Tasasen (2011) mukaan aineiston keruun suunnitelma, jossa sovelletaan määrällistä ja numeerista mittaamista sekä strukturointia. Tässä menetelmässä käytetään myös muuttujien taulukointia eli tilastollista käsittelyä ja päätelmät tehdään tilastollisten analyysien avulla. Avointen kysymysten kohdalla tutkimuksessa käytettiin myös kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta, jossa tiedonhankinta Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2008, 160) mukaan on kokonaisvaltaista ja ihminen tiedonkeruun

väline. Tässä tutkimustavassa tutkijan omilla havainnoilla on merkitystä, ja tulkittava aineisto määrää aiheet, joihin tutkimuksessa keskitytään.

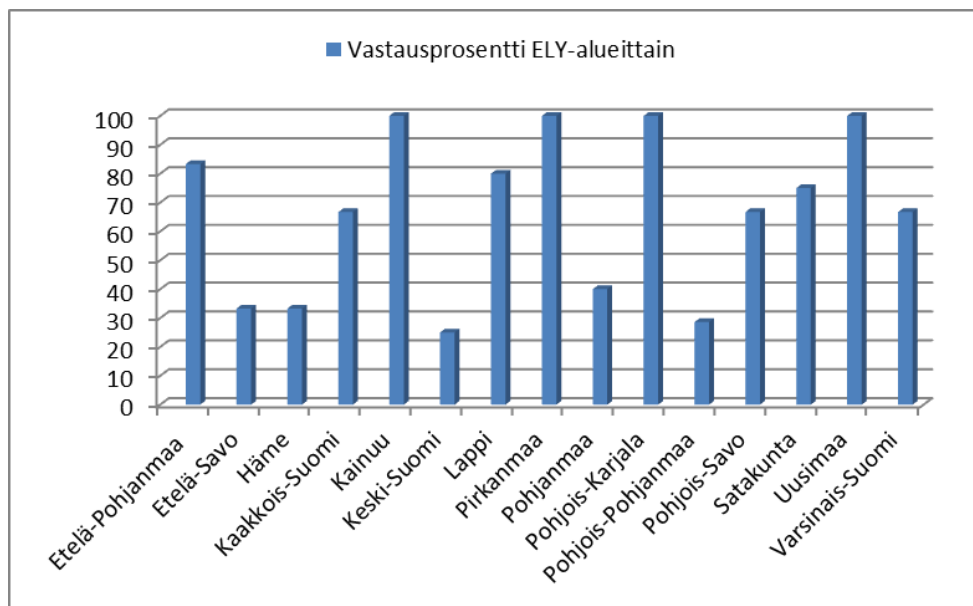
Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla, joka on käytettävissä Seinäjoen ammatti-
korkeakoulun opiskelijoille. Kysely lähetettiin 60 yhteistoiminta-alueen vastuuhenkilölle. Yhteystietojen hankinnassa oli apuna maaseutuvirastolta saatu lista kaikista alueista yhteystietoineen. Vastuuhenkilöiden sähköpostiosoitteita selvitettiin myös kuntien ja maaseututoimien internet-sivuilta. Kyselyssä (LIITE 1) oli 29 kysymystä. Kysely lähetettiin 21.3.2014 ja muistutusviesti, niille jotka eivät olleet vastanneet 4.4.2014. Kyselyyn vastanneita oli 38, joten vastausprosentiksi tuli 63,33.

Kyselyyn valitut kysymykset suunnittelin itse, mutta kommenttia kysymysten sisältöön ja muotoon sain Maaseutuviraston Kirsi-Maria Heinoselta ja ohjaavalta opettajalta Jussi Esalalta. Kysymyksissä pyrittiin välttämään väärin ymmärryksen mahdollisuutta, ja vastausten perusteella tässä onnistuttiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Avoimet kysymykset aiheuttavat aina tulkinnanvaraa ja tekevät tulosten analysoinnista hankalampaa. Avoimia kysymyksiä kuitenkin otettiin mukaan kyselyyn, koska niiden avulla saadaan täsmennettyä joitakin kysymyksiä ja kerättyä palautetta alueiden toiminnasta. Kyselyllä saatua aineistoa käsiteltiin Webropol – ohjelman raportin, analyysien ja vertailuohjelman avulla, sekä Excel-laskentaohjelmalla. Tutkimusaineistoa analysoitiin vertaamalla vastauksia keskenään eri vastaajien osalta sekä kysymysten osalta. Analysoitaessa vastauksia pyrittiin selvittämään eroja hajautetun ja keskitetyn toimintamallin välillä, ja onko toimintamallilla vaikutusta yhteistoiminta-alueen toimintatapoihin. Tuloksia analysoitaessa otettiin myös huomioon onko alueen sijainnilla merkitystä vastauksiin.

4 Tutkimustulokset ja tulosten tarkastelu

4.1 Yhteistoiminta-alueen sijainti

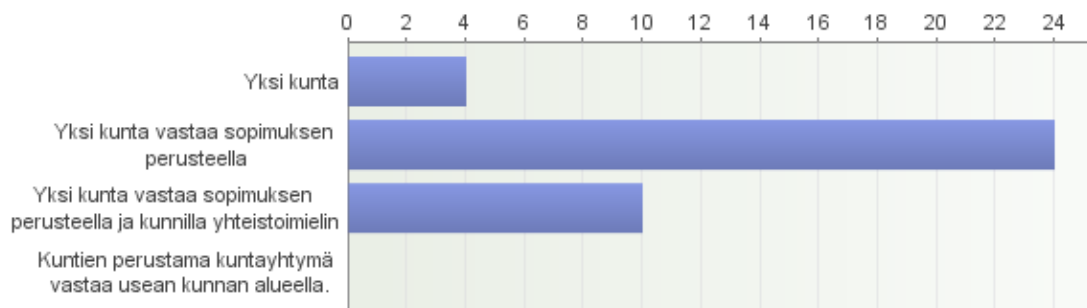
Vastaajia eri yhteistoiminta-alueilta oli yhteensä 38. Ensimmäisessä kysymyksessä selvitettiin minkä ELY-keskuksen alueella yhteistoiminta-alue sijaitsee (Kuvio 2). Jokaisen ELY:n alueelta oli vähintään yksi vastaus. Kainuun, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan ja Uudenmaan ELY:n alueella vastausprosentti oli 100. Myös Satakunnan ELY:n alueelta vastauksia saatiin kaikilta kolmelta yhteistoiminta-alueelta, joille kysely oli lähetetty.

Kuvio 2. Vastausprosentti ELY-alueittain

4.2 Yhteistoiminta-alueen toteutustapa ja kuntien määrä

Yhteistoiminta-alueen toteutuksena voi olla yksi kunta, joka täyttää yksin asetetut kriteerit. Toteutuksesta voi vastata yksi kunta sopimuksen perusteella tai yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella ja kunnilla on yhteistoimielin tai kuntien perustama kuntayhtymä vastaa kuntien toteutuksesta kuntien alueella. Neljällä (10,5 %) vastaajalla yhteistoiminta-alueen toteutustapana on yksi kunta. Suurimmalla osalla (63,2 %) vastanneista yhteistoiminta-alueista on käytössä toteutustapa, jossa yksi kunta vastaa toteutuksesta sopimuksen perusteella (Kuvio 3). Tässä vaihtoehdossa kunnat voivat neuvotella hallinnoivan kunnan kanssa sopimuksen, mikä vastaa heidän tarpeitaan parhaiten ja maksavat palvelusta sopimuksen mukaan.

Kuvio 3. Yhteistoiminta-alueen toteutustapa (N=38)

Vastaajista kymmenen (26,3 %) oli ilmoittanut toteutustavan olevan yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella ja kunnilla yhteistoimielin. Jokainen yhteistoiminta-alueen kunta ja alueen maataloustuottajayhdistys nimeää yhden edustajan varahenkilöineen yhteistoimielimeen. Edustajat valitaan valtuuston toimikausittain. Yhteistoimintaryhmän esittelijänä toimii alueen maaseutupäällikkö ja asiantuntijoina muut maaseutuasiamiehet ja –sihteerit. (Maaseutuhallinnon Keuruun yhteistoiminta-alue [viitattu 13.1.2015]). Kymmenestä vastaajasta kahdeksalla oli käytössä hajautettu toimintamalli ja kahdella joku muu, mikä näiden vastaajien kohdalla tarkoittaa toisella sitä, että henkilöstöstä kahdeksan työskentelee päätoimipaikassa ja viisi lähipalvelupisteissä, ja toisella koko henkilöstö yhtenä päivänä viikossa päätoimipaikassa.

Kuntien määrä vaihteli vastaajien kesken yhdestä kolmeentoista. Kysymykseen kuntien määrästä oli vastannut 37 vastaajaa. Yksi vastaajista kertoi kuntia olleen alussa neljä, mutta kuntaliitoksen myötä määrän vähentyneen kolmeen. Toinen

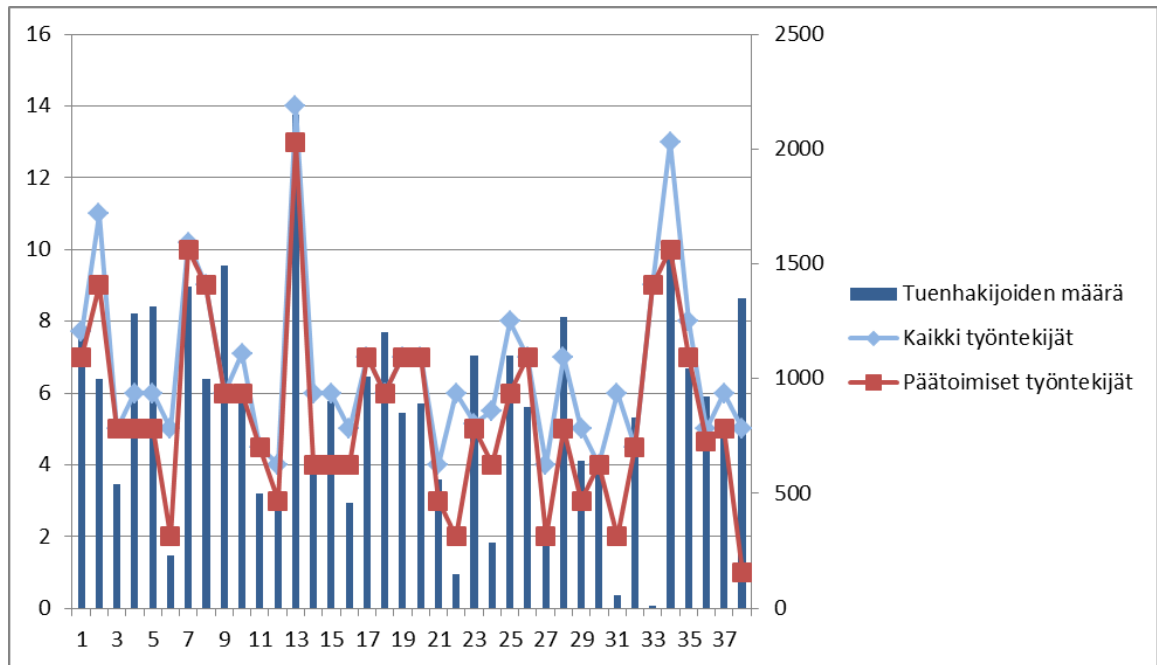
vastaaja, jonka alueella kuntia on kolme, kertoi hallinnoivan kunnan sijaitsevan eri ELY-keskuksen alueella kuin kahden muun. Kolmen kunnan alueita oli vastaajista eniten, yksitoista kappaletta, ja ne olivat eri ELY-keskusten alueella.

4.3 Työntekijöiden ja tuenhakijoiden määrä yhteistoiminta-alueella

Tuenhakijoiden määrä vaihtelee yhteistoiminta-alueilla 55:stä 2150:en. Tuenhakijoiden määrässä alueiden välillä on suuria eroja, mikä selittyy yhteistoiminta-alueen sijainnilla ja koolla. Esimerkiksi pohjoisemmassa välimatkat toimipisteiden välillä ovat pitkiä, mutta tuenhakijoita koko alueella on vähän. Etelä-Suomessa tuenhakijoita on pienemmällä alueella paljon enemmän ja muutaman kunnan yhteistoiminta-alueella hakijoita voi olla tuhansia.

Tuenhakijoiden ohjeellinen määrä 800 on alitettu 13 alueella vastaajista. Mitään yhteistä tekijää näiltä alueilta ei löytynyt. Määrän alittaneista alueista seitsemällä on käytössä hajautettu toimintamalli, kolmella keskitetty, yhdellä välimuoto ja kahdella joku muu. Lukuun ottamatta yhtä kolmestatoista alueesta kaikilla on useampi kuin yksi lähipalvelupiste, ja etäisyys kauimmaiseen pisteeseen vaihteli 17 kilometristä 165 kilometriin. Tuenhakijoiden ohjemäärän alittaneita alueita sijaitsee usean eri ELY-keskuksen alueella, eniten kuitenkin Pohjois- ja Itä-Suomessa.

Työntekijöitä maaseututoimessa oli vastaajien yhteistoiminta-alueilla neljästä neljääntoista, joista päätoimisesti maaseututoimessa työskentelee yhdestä kolmeentoista työntekijää. Vastaajat kertoivat sanallisessa osuudessa, että osa työntekijöistä työskentelee osa-aikaisesti maaseututoimessa ja työntekijöillä on varattu osa työajasta isäntäkunnan hallinnollisiin tehtäviin. Yhteistyötä muiden alueiden kanssa on eriyttämisen mahdollistamiseksi sekä kiireapuna kesätyöntekijät ja agrologiharjoittelijat olivat monella alueella käytössä. Yksi vastaajista kertoi työntekijöiden määrän vähenevän keväällä 2014 kahdella työntekijällä. Usealla yhteistoiminta-alueella on kyselyn vastausten perusteella osa-aikaisesti maaseututoimessa työskenteleviä työntekijöitä, joiden avulla mahdollistetaan eriyttämisen toteutuminen.

Kuvio 4. Työntekijöiden ja tuenhakijoiden määrä yhteistoiminta-alueella

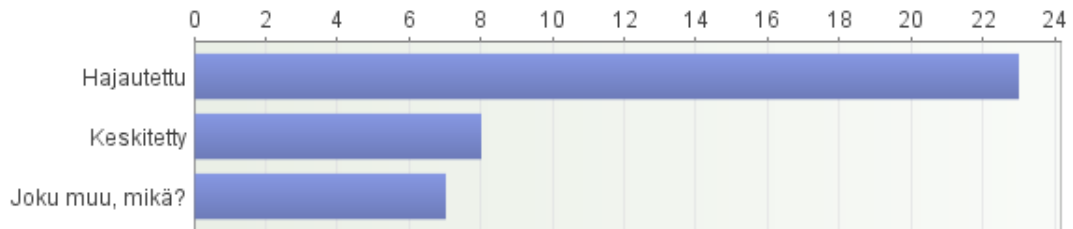
Tuenhakijoiden määrä työntekijää kohti vaihteli välillä 27,5–270 (Kuvio 4.), pienimmät lukemat olivat Lapin ELY-keskuksen alueella, kun taas suurimmat lukemat olivat eri ELY-keskusten alueella painottuen Etelä- ja Länsi-Suomeen. Eroa eri toimintamallien välillä ei ollut, eikä yhteistoiminta-alueen kuntamäärää vaikuttanut tulokseen.

4.4 Yhteistoiminta-alueen toimintamalli

Suurimmalla osalla (60,5 %) vastaajien alueista on käytössä hajautettu malli, jossa työntekijät työskentelevät pääasiassa omissa toimipisteissään. Kahdeksalla alueella käytössä on keskitetty malli, jolloin kaikki työskentelevät samassa toimipisteessä. Joku muu toimintamalli on käytössä seitsemällä alueella (Kuvio 5). Alueilla, joissa on käytössä joku muu kuin hajautettu tai keskitetty malli, vastaajat olivat kertoneet toimintamalleistaan seuraavaa

- Hajautetun ja keskitetyn väliltä.
- Kaksi toimipistettä.
- Osittain hajautettu ja osittain keskitetty, 8 työskentelee päätoimipaikassa ja 5 kunnan asiakaspalvelupisteissä.

- Yhdistelmä. Kerran viikossa kaikki samassa toimipisteessä.
- Kolme hlö pääasiassa samassa toimipisteessä, yksi hlö sivutoimipisteessä.
- Kaksi toimipistettä, toisessa 5 ja toisessa 3 työntekijää.

Kuvio 5. Yhteistoiminta-alueen toimintamalli (N=38)

Hajautetun toimintamallin suosiosta vastaajien keskuudessa voidaan päätellä jäsenkuntien halunneen säilyttää maaseututoimiston palvelut omassa kunnassaan tai vaihtoehtoisesti isäntäkunta on halunnut kyseisen järjestelyn toimintamalliksi. Syynä hajautettuun malliin voi olla pitkät välimatkat toimipisteiden välillä, jolloin resurssien ja palvelun kannalta hajautettu malli on järkevämpi vaihtoehto. Toisaalta pitkät välimatkat esimerkiksi Pohjois-Suomessa voivat olla syy keskitettyyn toimintamalliin, jolloin yhden kunnan on ollut järkevä muodostaa yhteistoiminta-alue yksin. Keskitetyn toimintamallin yhteistoiminta-alueet, kahdeksan kappaletta (21,1 %), ovat poikkeuksia lukuun ottamatta 1-3 kunnan alueita, jolloin keskitetty malli on helpompi järjestää verrattuna usean kunnan alueisiin. Yhden kunnan alueita kahdeksasta on kolme.

Hajautetun toimintamallin alueet ovat jakautuneet eri ELY-keskusten alueelle. Keskitettyjä yhteistoiminta-alueita sijaitsee kaksi Lapin ELY-keskuksen alueella ja muut eri ELY-keskusten alueella. Joku muu vastausvaihtoehdon valinneista yhteistoiminta-alueista kolme seitsemästä sijaitsee Uudenmaan ELY-keskuksen alueella.

4.5 Toimipisteet ja palvelun saatavuus

Toimipisteiden määrä alueilla vaihtelee yhdestä viiteentoista (Kuvio 6). Vastaajista 35 oli vastannut kysymykseen, monenako päivänä viikossa lähipalvelupisteissä on saatavilla palvelua. Seitsemällätoista vastanneista alueista on jokaisessa palvelupisteessä palvelua viitenä päivänä viikossa, ja lähipalvelupisteitä näillä alueilla on yhdestä yhdeksään.

Vastaajat olivat jättäneet myös kommentteja avoimeen vastauskohtaan. Vastaaja, jonka alueella lähipalvelupisteitä on kuusi ja palvelua saatavilla jokaisessa yhtenä päivänä viikossa on kertonut, että kevään tukihaun aikana kolmen viikon ajan kaikissa palvelupisteissä palvelua on saatavilla joka päivä. Kolmen palvelupisteen alueella, jossa kaikissa palvelua on saatavilla viitenä päivänä viikossa, ovat poikkeuksena loma-ajat jolloin palvelua on saatavilla vain päätoimipisteessä. Yhteistoiminta-alueella, jossa pääsääntöisesti on vain yksi palvelupiste, on vastaajan kertoman mukaan tukihakuaikana palvelua kolmessa palvelupisteessä kahtena päivänä.

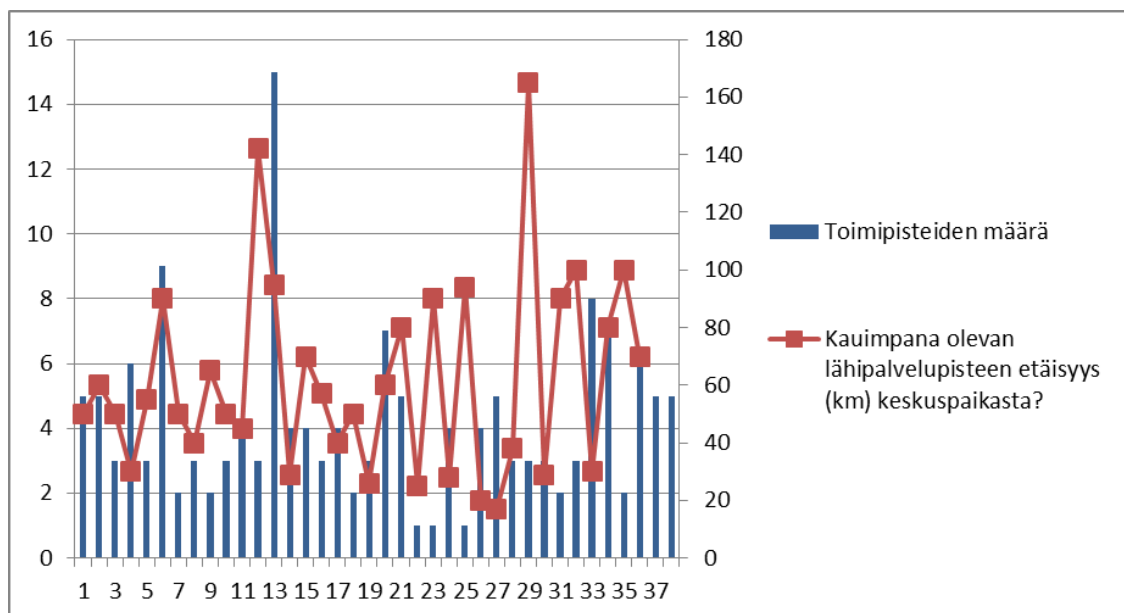
Yhdeksän vastaajaa oli vastannut kysymykseen, moniko lähipalvelupisteistä on auki vain tukihakuaikana. Vastauksista saattoi päätellä, että kysymys oli joissakin tapauksissa ymmärretty väärin. Yksi vastaajista oli kertonut aikaisemmissa vastauksissa lähipalvelupisteitä olevan kaksi, joista molemmissa palvelua saatavilla viitenä päivänä viikossa, mutta tämän kysymyksen vastauksessa vastaaja ilmoitti lähipalvelupisteen numero seitsemän olevan auki vain tukihakuaikana. Vastauksia analysoidessa päädyin siihen tulokseen että kuudella vastanneista alueista on osa lähipalvelupisteistä auki vain tukihakuaikana.

Muutokset toimipisteiden määrässä. Toimipisteiden määrä oli muuttunut vuoden 2013 alkuperäisestä määrästä neljällä vastanneista yhteistoiminta-alueista. Yksi vastaajista kertoi, että yhteistoiminta-alue on muodostettu ja sopimus Maa-seutuviraston kanssa tehty jo ennen vuotta 2013, jonka jälkeen ei muutoksia ole enää tapahtunut lähipalvelupisteiden määrässä. Yhdeksän kunnan yhteistoiminta-alueella on tällä hetkellä kaksi palvelupistettä, kun ennen vuotta 2013 niitä on ollut kahdeksan. Kolmen kunnan alueella aikaisemmin on ollut neljä palvelupistettä, ja tällä hetkellä myös neljä, joista yksi auki vain tukihakuaikana. Neljäs vastaajista

kommentoi seuraavasti ”Lähipalvelua ei ole koskaan tarjottu ympärivuotisesti, vain tukihaun aikana ja silloinkin vain 1-2 päivää per lähipiste. Nyt lähipalvelu on supistettu vain kahteen pisteeseen. Yhteensä 10 tuntia eli 1pv toisessa ja 0,5pv toisessa. Ensi vuonna lopetetaan ehkä kokonaan.” Vastaajan alueella on hänen vastustensa perusteella yksi kunta.

Keskitetyistä (8) alueista kolmella yhden kunnan alueella on vain yksi toimipiste, ja muilla kahdesta kuuteen. Hajautetun toimintamallin (23) alueilla neljällätoista on toimipisteitä yhtä monta kuin alueella kuntia, viidellä toimipisteitä enemmän kuin kuntia ja neljällä toimipisteitä vähemmän kuin alueella kuntia.

Toimipisteiden etäisyys. Kauimpana olevan lähipalvelupisteen etäisyys keskuspaikasta -kysymykseen oli vastannut 36 kyselyyn osallistujaa (Kuvio 6). Lapin ELY-keskuksen alueella on pisin etäisyys, 165 kilometriä, ja lyhin etäisyys Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella, 17 kilometriä.

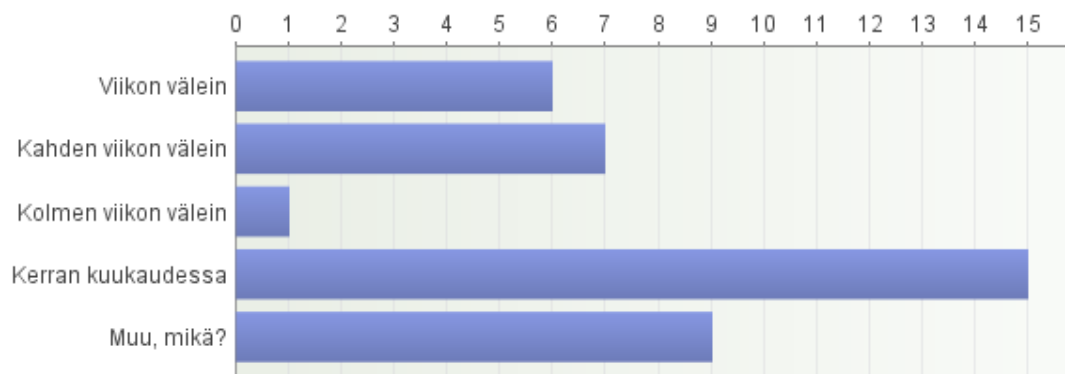
Kuvio 6. Toimipisteiden määrä (N=38) sekä kauimpana olevan lähipalvelupisteen etäisyys keskuspaikasta (N=36)

Sekä pisimmän että lyhimmän etäisyyden alueilla on käytössä hajautettu toimintamalli. Lapin ELY-keskuksen alueella toimivassa yhteistoiminta-alueella toimipisteitä on kaksi ja Etelä-Pohjanmaan ELY:n alueella kolme.

4.6 Yhteistoiminta-alueen palaverit

Kuviosta 7 selviää kuinka usein yhteistoiminta-alueilla pidetään palavereja koko henkilöstön kesken. Kysymykseen ovat vastanneet kaikki 38 kyselyyn osallistunutta yhteistoiminta-aluetta.

Kuudella alueella palaverieja pidetään viikon välein, seitsemällä kahden viikon välein, yhdellä kolmen viikon välein ja viidellätoista kerran kuukaudessa. Kohtaan muu vastaajat ovat kertoneet palaverieja pidettävän 1 - 2 kk:n välein, pari kertaa vuodessa, tarpeen mukaan noin kerran kuukaudessa, ei säännöllisesti, sähköpostiyhteys tarvittaessa ja aina tarvittaessa.

Kuvio 7. Kuinka usein palaverieja pidetään koko henkilöstön kesken yhteistoiminta-alueella (N=38)

Tarkasteltaessa vastaajien alueiden toimintamalleja, voi todeta että keskitetyn mallin alueet pitävät palaverieja pääasiassa lyhyemmällä aikavälillä kuin hajautetun mallin alueet. Keskitetyssä toimintamallissa palaverit on yksinkertaisempi järjestää, kun henkilöstö on samassa toimipisteessä.

4.7 Papereiden arkistointi ja kuljetus

4.7.1 Arkistointi

Kysymykseen arkistoitavien papereiden säilytyksestä vastasivat kaikki 38 kyselyyn osallistunutta yhteistoiminta-aluetta. Kysymyksen vastaustapana oli avoin vastaus,

ja esimerkkinä vastauksesta oli annettu arkistointi yhdessä paikassa tai kuntien toimipisteissä kuntakohtaiset paperit.

Hajautetun toimintamallin yhteistoiminta-alueista kahdeksantoista arkistoi paperit toimipisteittäin, kaksi yhdessä paikassa ja loput kolme ovat jakaneet määräaikaista arkistoitavat sivutoimipisteisiin ja pysyvästi arkistoitavat isäntäkuntaan. Hajautetun toimintamallin yhteistoiminta-alueet ovat kertoneet vastauksissa arkistoinnista muun muassa seuraavasti:

Kuntien toimipisteissä kuntakohtaiset paperit, sopimuksella sovittu, että v:sta 2007 alkaen hallinnoivan kunnan hallinnassa.

Pysyvästi arkistoitavat asiapaperit arkistoidaan isäntäkunnan päätearkistossa. Määräaikaista arkistoitavat asiapaperit arkistoidaan peruskunnan toimipisteessä.

Yhteistyökunnat jaettu kahteen. Toinen osa säilytetään päätoimipaikassa ja toinen osa sivupisteessä. Loppuarkistointi 2013 ja sen jälkeen syntyneet paperit arkistoidaan isäntäkunnan arkistoon.

Keskitetyn toimintamallin alueista viisi arkistoi paperit yhdessä toimipaikassa ja kolmella arkistointi jaettu toimipisteisiin. Keskitetyn toimintamallin yhteistoiminta-alueilta tuli seuraavat vastaukset:

Kuntaliitosta (2009) edeltävät ja vanhat paperit arkistoitu entisten kuntien arkistoihin ja uudemmat säilytetään yhdessä paikassa toimipisteessä paloturvakaapeissa.

Sivupisteen kunnan paperit sivupisteen arkistossa, muut keskusyksikön arkistossa.

Vastaaajista, jotka ovat kertoneet toimintamalliksi jonkun muun, kolme arkistoi paperit toimipisteittäin, yksi yhdessä toimipisteessä ja kolme määräaikaista toimipisteittäin. Näiltä alueilta saatiin muun muassa seuraava vastaus.

Ainoastaan paperiarkistossa olevat asiakirjat säilytetään toimipisteessä 3 vuotta ja siirretään pääpaikan arkistoon. Myös sähköisesti arkistoidut säilytetään toimipisteessä säädetyn ajan ja tuhotaan siellä.

4.7.2 Papereiden kuljetus

Toimipisteiden välillä tapahtuvaa papereiden kuljetusta koskevaan kysymykseen oli 37 vastaajaa. Vastaajista 15 kertoi alueella olevan käytössä paloturvasalkku, jolla paperit kuljetetaan toimipisteiden välillä. Vastaajat kertoivat myös, että papereiden kuljetusta pyritään välttämään ja tarvittaessa ihmiset liikkuvat ei paperit. Myös postitusta käytetään papereiden kuljetukseen, ja eräs vastaaja kommentoi nykyisen asiakirjojen skannauksen sähköiseen arkistoon lopettaneen papereiden kuljetuksen lähes kokonaan. Toinen vastaaja kertoi seuraavasti: ” Jo tämänkin vuoksi lähipalvelu on karsittu minimiin. Lähipalvelupisteeseen jätetyt lomakkeet tuodaan autolla heti päivän päätteeksi toimistolle. Yksikön päälliköille lähetetään sähköposti jo päivän aikana sinne jätetyistä lomakkeista. Varmistetaan kaikin tavoin, että tiedot jätetyistä lomakkeista on olemassa, eikä riskiä lomakkeiden kuljetuksesta tule. Siitä huolimatta pyritään karsimaan lähipalvelut.” Eroa eri toimintamallien välillä ei suoranaisesti ollut, kaksi keskitetyn toimintamallin alueista on vastannut että papereita ei kuljeteta ollenkaan.

4.8 Asiakkaat

Asiakasmääriä seurataan yleisesti 22 (57,9 %) yhteistoiminta-alueella. Toimintamallilla ei ollut tässä kysymyksessä merkitystä. Lähipalvelupisteittäin asiakasmääriä seurataan 14 yhteistoiminta-alueella (N=37). Hajautetun toimintamallin alueista asiakasmääriä lähipalvelupisteittäin seurataan seitsemällä alueella, ja keskitetyistä alueista kolmella. Alueilla, joilla toimintamallina joku muu, asiakasmääriä seurataan neljällä alueella seitsemästä lähipalvelupisteittäin. Asiakasmääriä seuraamalla saadaan selville lähipalvelun tarpeellisuus. Mikäli asiakaskäyntejä lähipalvelupisteissä on vähän, voidaan pohtia onko lähipalvelulle todellista tarvetta. Lähipalvelua karsimalla saadaan kustannussäästöjä niin isäntäkunnalle kuin jäsenkunnalle, joka palvelusta maksaa, sekä henkilöstöä sijoitettua niihin toimipisteisiin, jossa tarvetta palvelulle on.

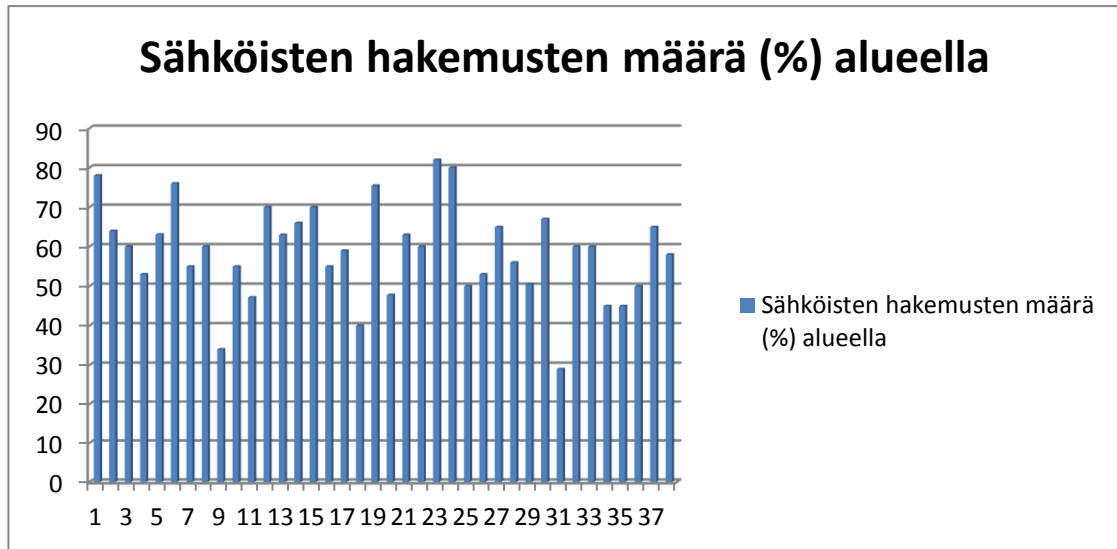
Asiakastyytyväisyyttä seurataan 38 alueesta 50 %:lla. Jatkokysymyksenä asiakastyytyväisyyden seurantaan kyllä -vastanneille, oli kysymys jossa tiedusteltiin miten asiakastyytyväisyyttä seurataan, johon vastaajia oli 23. Vastaajat kertoivat tyyty-

väisyyttä seurattavan kyselyillä, joita tehdään muutaman vuoden välein, ja yhdellä alueella oli myös asiakaspalautelinkki käytössä internet-sivuilla. Palautetta asiakailta saadaan myös suoraan, sekä MTK:n ja muiden yhteistyökumppaneiden kautta. Kaksi vastaajista kertoi, ettei asiakastytyväisyyttä seurata, koska ei ole aikaa tai se ei ole koettu tarpeelliseksi.

4.9 Sähköiset hakemukset

Vuodesta 2009 lähtien viljelijät ovat voineet tehdä tukihakemuksensa sähköisesti Vipu-palvelussa. Sähköinen tukihaku on ohittanut suosiossa paperisen tukihakulomakkeen, keväällä 2014 sähköisen tukihakemuksen teki 60 % viljelijöistä. Sähköisen tukihakemuksen voi tehdä mihin vuorokauden aikaan tahansa, ja sitä voi muuttaa viimeiseen hakupäivään asti. (Maaseutuvirasto 2015). Viljelijöitä koulutetaan ja kannustetaan sähköiseen tukihakuun. Aikaisemmin tuenhakija sai paperiset lomakkeet ja tukihakuoppaan postitse, kun oli ilmoittanut edellisen vuoden tukihakemuksella ne haluavansa. Myöhemmin lomakkeita ja oppaita oli mahdollista saada maaseututoimistoista. Vuodesta 2015 alkaen paperisia lomakkeita ja oppaita ei tuenhakijalle postiteta, vaan hakija voi käydä maaseututoimistossa lukemassa hakuopasta ja hakemassa paperilomakkeita. Maaseutuviraston internet-sivuilta tukihakuoppaat löytyvät sähköisessä muodossa, ja Vipu-palvelun kautta onnistuu tukihakemuksen täyttö sähköisesti. Sähköisellä tukihauulla helpotetaan maaseutuhallinnon työtä ja minimoidaan virheiden mahdollisuus, kun tukihakemusta ei tarvitse enää maaseututoimistossa käsin tukisovellukseen tallentaa.

Sähköisten hakemusten määrä vastanneilla alueilla vaihteli 82 prosentin ja 29 prosentin välillä (Kuvio 8). Suurin sähköisten hakemusten määrä oli yhteistoiminta-alueella, joka sijaitsee Pirkanmaan ELY:n alueella. Vastaavasti pienin, 29 prosenttia, oli Lapin ELY:n alueella. Pirkanmaan ELY:n alueella sijaitsevan yhteistoiminta-alueella sähköisten hakemusten määrä vaihteli kunnittain 73 ja 92 prosentin välillä, ja Lapin ELY:n alueella sijaitsevan yhteistoiminta-alueen kunnissa 25 ja 33 prosentin välillä. Keskimäärin sähköisten hakemusten määrä alueilla oli yli 50 prosenttia.

Kuvio 8. Sähköisten hakemusten määrä alueella (N=38)

Hajautetun toimintamallin yhteistoiminta-alueilla sähköisten hakemusten määrä vaihteli 29–80 %:n välillä, keskitetyn toimintamallin alueilla 48–82%:n välillä, ja toimintamallina joku muu alueilla 34–70%:n välillä. Keskitetyillä alueilla sähköisten hakemusten määrä on tulosten perusteella suurempi, mikä voi johtua lähipalvelupisteiden vähäisemmästä määrästä.

4.10 Poikkeustilanteet yhteistoiminta-alueilla

Poikkeustilanteita yhteistoiminta-alueilla syntyy, kun työntekijä sairastuu tai tulee muita ennakoimattomia tilanteita, jotka vaikuttavat maaseutuhallinnon toimintaan. Näihin tilanteisiin olisi hyvä varautua ennalta, ainakin niin että jokaisella olisi olemassa ennalta määrätty sijainen, koska tilanteet tulevat yllättäen ja esimerkiksi maaseutupäällikön sairastuessa olisi hyvä olla tiedossa kuka vastaa työnjohdosta. Työtehtävät voivat olla pitkälti samoja kuin sijaisella itsellään, mutta eriyttämisestä johtuen on suunnitelma hyvä olla ennalta tehtynä, ettei ristiriitoja eriyttämisen kanalta tulisi. Yhteistoiminta-alueilta kysyttiin poikkeustilanteisiin varautumisesta, johon vastasi 38 kyselyyn osallistunutta. Vastaajista 35 (92,1 %) ilmoitti varautuneensa poikkeustilanteisiin, esimerkiksi eriyttämisen sijaisuuksissa. Poikkeustilanteisiin löytyi erilaisia varautumistapoja vastaajien keskuudesta. Yhteistyösopimukset muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa on käytössä kymmenellä alueella ja muutamalla alueella yhteistyötä tehdään myös lomituspalveluiden kanssa. Sijai-

suuksia on mietitty usealla alueella etukäteen ja varahenkilöistä on tehty suunnitelma sekä henkilöiden tehtävänkuvauksissa on määritelty sijaisuudet. Yksi vastaajista kertoi, että harjoittelupaikkoja tarjoamalla opiskelijoille saadaan käyttökelpoisia työntekijöitä hoitamaan sijaisuuksia tarvittaessa, jolloin sijaisella on kokemusta työtehtävistä. Muutamalla alueella poikkeustilanteet selvitetään tapauskohtaisesti, eikä niihin ole etukäteen tehty suunnitelmaa. Osa vastaajista kertoi myös, että poikkeustilanteisiin on omaa henkilöstöä, maaseututoimessa tai kunnalla, riittävästi eikä tilanne vaadi erityisjärjestelyjä. Hajautetun toimintamallin alueista kolme vastasi, ettei poikkeustilanteisiin ole varauduttu mitenkään, kun taas muista toimintamalleista 100 % vastanneista on varautunut poikkeustilanteisiin.

4.11 Yhteistyö

Yhteistyöllä muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa hoidetaan sijaisuuksia, jääviydestä aiheutuneita esteellisyyksiä sekä saadaan neuvonnallista apua puolin ja toisin. Vastaajista 30 kertoi yhteistyötä olevan muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa, näistä kuusitoista on hajautetun, kuusi keskitetyn ja seitsemän joku muu toimintamallin alueita. Yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa oli 33 vastaajalla 36:sta. Kolme vastaajaa, jotka ilmoittivat, ettei ole yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa, ovat Pohjois-Pohjanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten alueilta. Yhteistyö ELY:n kanssa näillä alueilla on tulosten perusteella yhteistoiminta-aluekohtaista, koska muut vastaajat näiden ELY-keskusten alueilta ovat ilmoittaneet yhteistyötä olevan.

Sijaisuuksien ja esteellisyyksien lisäksi yhteistyötä muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa on koulutusten, kehittämistoiminnan, matkakustannusten ja virkistyspäivien muodossa. Sitoumuskäsittely ja takaisinperinnän siirtäminen toiselle yhteistoiminta-alueelle on myös joillakin alueilla käytössä. Petovahinkokatselmukset, kielelliset palvelut, kokemusten vaihto, tiedon ja taidon siirtäminen, yhteiset palaverit sekä eriyttäminen olivat asioita, jotka myös tulivat esille kyselyn vastauksissa yhteistyöstä.

4.12 Koulutus

Maaseutuvirasto ja ELY-keskus vastaavat pääasiassa maaseutuviranomaisten koulutuksesta. Maaseutuvirasto kouluttaa videoyhteyden kautta noin kerran kuukaudessa viranomaisia, ja aiheet vaihtelevat työtilanteiden mukaan. Videokoulutuksissa kysymyksiä voi esittää kirjoittamalla näytöllä olevaan keskustelukenttään tai mikrofoniin kautta ääniyhteydellä. Maaseutuvirasto järjestää myös kerran vuodessa keväällä 1-2 päivän koulutuksen ennen päätukihakua tukihauksen tärkeimmistä asioista, sekä syksyllä maaseutupäälliköille suunnatun kahden päivän koulutuksen. ELY-keskukset kouluttavat viranomaisia omien resurssien ja viranomaisten tarpeiden mukaan.

Tarjolla olevan koulutuksen koki riittäväksi 33 vastaajaa 37:stä. Kaksi ei-vastanneista on Pirkanmaan ELY-keskuksen alueelta, yksi Etelä-Savon ja yksi Kainuun ELY-keskuksen alueelta. Vastausta sai perustella, ja 15 kyllä-vastauksen joukosta tuli esille seuraavanlaisia perusteluja:

Mavin nettikoulutus palvelee meidän tarpeita melko hyvin.

Mavi kouluttaa hyvin, ELY ei korvaansa lotkauta.

ELY erittäin aktiivinen, kerran kuussa koulutuksia.

Onneksi E-P: n ely huolehtii asiasta, Mavin koulutuksen varaan ei voi jäädä.

MAVI huolehtii koulutuksesta kiitettävästi.

EP;n ely järjestää kiitettävästi, myös Mavin etäkoulutukset toimissaan ovat hyviä.

Ei-vastausten antajat (3) kritisoivat erityisesti ELY:n järjestämää koulutusta ja etenkin sen puuttumista seuraavasti:

ELY vain pari krt/v.

MAVI kouluttaa, ELY-keskus ei.

Jos tarkoitetaan Ely:n antamaa koulutusta, niin ei.

Maaseutuviraston videokoulutukset ovat hyödyllisiä koulutuksia ajankohtaisista asioista, ja helppoja järjestää niin kouluttajalle kuin maaseutuviranomaisille. Koulutuksia voidaan näin pitää useammin, kun aikataulu ja koulutuspaikka on yksinkertaisempi järjestää. Puutteita näissä videoyhteyksissä on toisinaan ollut koulutuksen näkyvyyden ja kuuluvuuden osalta, mutta kyse on kuitenkin teknisistä ongelmista, joita yritetään koko ajan korjata ja parantaa. ELY-keskusten rooli on pienentynyt merkittävästi yhteistoiminta-alueiden muodostuttua. Osalla alueista on yhteistyötä ja yhteisiä koulutuksia ELY-keskusten kanssa, ja tämä vaatiikin panostusta niin yhteistoiminta-alueen kuin ELY-keskuksen puolelta. Toisinaan kysymys voi olla resurssiongelmasta, eikä aikaa tai henkilöstöä koulutuksiin ole järjestettävissä.

4.13 Eri tahojen koulutus

Vastaajilta kysyttiin myös, minkälaista koulutusta he kaipaisivat lisää ELY-keskukselta, Maaseutuvirastolta ja oman yhteistoiminta-alueen järjestämänä. Kysymykseen vastasi 26 yhteistoiminta-aluetta.

ELY:n järjestämänä kaivattiin lisää koulutusta ajankohtaisasioista, investoinneista, valvontapöytäkirjojen tulkinnasta, erityistuista, petovahingoista, työhyvinvoinnista sekä alueellisista asioista. Eräs vastaaja ehdotti kuntavalvonnasta selkeää neuvonnallista koulutustilaisuutta, jonka avulla kunnat voivat valmistautua valvontaan, koska tällä hetkellä kuntavalvonnassa löytyy aina jotain huomautettavaa kunnan toiminnasta. ELY-keskuksen ja yhteistoiminta-alueiden välisestä yhteistyöstä toivottiin tiiviimpää, ja esimerkiksi yhteisiä matkoja ja palavereja voisi järjestää enemmän. Vastaajista viisi kertoi ELY:n järjestämää koulutusta olevan jo riittävästi, näistä vastaajista kolme on Etelä-Pohjanmaan, yksi Pohjois-Karjalan ja yksi Lapin ELY:n alueelta.

Maaseutuviraston järjestämänä koulutusta toivottiin lisää hallinto-osaamisesta ja julkisuuslaista, juridista koulutusta takaisinperinnästä ja yhtiö-/yhtymäasioista, pe-

tovahinkoarvioista, tietojärjestelmistä ja niiden ohjeista, tukipolitiikasta, työhyvinvoinnista, yksikön johtamisesta ja ajankohtaisista asioista sekä neuvonnallista kuntavalvontaa. Koulutuksiin toivottiin yhtenäistämistä, ja Maaseutuviraston tavoitettavuuteen parantamista. Vastaajat toivoivat videokoulutuksen lisäksi säännöllisiä yhteisiä päiviä, yhteistoiminta-alueiden päälliköille vuosittaista tapaamista sekä neuvojille valtakunnallista viljelijäkoulutusta. Koulutuksia toivottiin myös lisää töiden kannalta hiljaisempiin aikoihin.

Maaseutuviraston koulutukseen oltiin myös tyytyväisiä, ja kolme vastaajista kertoi nykyisen koulutustason olevan riittävää. Fyysiset koulutukset, esimerkiksi Maaseutuviraston järjestämät talvipäivät, ovat olleet toimivia, mutta koulutuspaikkoihin toivottiin vaihtelua ja koulutuksia myös Pohjois-Suomeen.

Eniten kritiikkiä Maaseutuviraston koulutus sai videokoulutusten teknisistä ongelmista, ja toimivia koulutuksia toivottiin jatkossa. Videokoulutukset ovat kuitenkin vastaajien mielestä hyvä tapa kouluttaa, kunhan laatu pysyy samana ja yhteys toimii. Koulutusten järjestämiseen toivottiin selkeyttä ja videokoulutuksia toivottiinkin olevan kerran tai kaksi kuukaudessa muutaman tunnin kerrallaan, eikä lyhyitä aikoja lyhyellä varoitusaajalla.

Omalta yksiköltä toivottiin lisää yhteispalavereja, tukikoulutusta useamman kerran vuodessa, koulutusta työelämätaidoista, petovahingoista ja paikkatietohallinnasta, työnhallinnasta ja ajankäytöstä sekä teknisten apuvälineiden käytöstä. Kunnat järjestävät koulutusta viljelijöille yhteistyötahojen kanssa, ja tarvittaessa muuta koulutusta yhteistyössä hankkeiden kanssa. Toiveissa oli peruskurssi aloittaville maataloille tukihausta. Osa vastaajista kertoi ELY:n ja Maaseutuviraston koulutuksen riittävän, ja henkilöstön määrän olevan niin pieni että tiedonkulku on helppoa eikä koulutukselle tarvetta.

Vastaajat saivat myös kertoa muita koulutustoiveitaan avoimissa vastauksissa. Eviran järjestelmiin liittyen toivottiin koulutusta, esimerkiksi eläintenpitäjärekisteristä. Koulutusta tarkastajille kuntien näkökulmasta, koska tarkastajien merkintöjä yhteisiin tietojärjestelmiin tulisi parantaa. Yksi vastaajista kaipasi lisäksi koulutusta elämänhallintaan.

4.14 Vapaa sana

Viimeisenä kohtana kyselyssä oli vapaa sana, johon sai kommentoida ja kertoa kokemuksia yhteistoiminta-alueiden toiminnasta, eriyttämisestä, arkistoinnista, koulutuksista, yhteistyöstä muiden tahojen kanssa, sekä muista asioista. Vastaaajia kyselyn viimeiseen kohtaan oli 27.

4.14.1 Kokemuksia hajautetusta toimintamallista

Yhteistoiminta-alueilla, joilla on käytössä hajautettu toimintamalli kokivat maaseutupääälliköt haasteena seuraavia asioita:

- tukihakemusten käsittely kun henkilöstö on erillään
- kunnat työllistävät eri tavoilla, esim. kotieläinvaltaisten kuntien tukihakemusten käsittely vaatii enemmän aikaa
- yhteistyön työntekijöiden välillä ja sen edesauttamiseen kulutetun energian
- henkilöstön työn valvominen
- kulkeminen toimipisteiden välillä papereiden kuljettamisen välttämiseksi
- kuntien erilaisten toimintatavat
- kunnallispolitiikka

Positiivisina asioina hajautetuilla yhteistoiminta-alueilla koettiin muun muassa:

- asiakaspalvelu lähellä viljelijöitä
- vertaistuki
- osaamisen lisääntyminen, erikoistuminen
- sijaistaminen
- elinkeinojen kehittäminen, hanketyö
- skype-yhteys toimipisteiden välillä

4.14.2 Kokemuksia keskitetystä toimintamallista

Keskitetyn toimintamallin alueiden maaseutupäälliköt kommentoivat haasteita seuraavasti, ”Yhden kunnan alue on hallinnollisesti helppo järjestää, mutta vaatii henkilöstön osaamiselta enemmän. Tapauksia on vähemmän, mutta silti pitäisi kaikki osata.” Toinen vastaaja kertoi, että henkilöresurssit alkavat käydä niukaksi.

Keskitetyllä yhteistoiminta-alueella koettiin positiivisena henkilökunnan yhteistyö, hallinnollisesti helppo järjestää, toiminnan tasalaatuisuus, hakemusten käsittely sekä esimiehen helpompi valvoa alaisiaan.

4.14.3 Kokemuksia välimallista

Kahden toimipisteen yhteistoiminta-alue oli kommentoinut haasteita: ”Henkilöjohtaminen on huomattavan haastavaa. Toimintaa tulisi kehittää, mutta kunta työntää paljon muitakin kunnan asioita hoidettavaksi. Aika ja panokset eivät millään riitä. Tiedottaminen on vaikeaa, kun ei ole sattunut työntekijää, jolla olisi osaamista ja kiinnostusta.” Toinen kolmen toimipisteen yhteistoiminta-alue oli kokenut haasteelliseksi eriyttämisen ja toimialueen laajenemisen, joiden takia virheitä tukihakemuksen käsittelyssä voi tulla enemmän, koska tiloja ja niiden tilanteita ei tunneta samoin kuin aikaisemmin yhden kunnan asioita hoidettaessa. Positiivisena asiana kommentoitiin uuden oppimista suuremmassa yhteistoiminta-alueessa henkilömäärän lisääntyttä.

4.14.4 Muita kommentteja

Vapaa sana -osuudessa tuli kommenttia myös Maaseutuviraston ja ELY-keskusten toiminnasta. Maaseutuvirastolta toivottiin määräaikojen ja maksajavirastosopimuksen noudattamista. Ohjeet ja ohjelmat tulevat myöhässä, mutta Maaseutuviraston aikataulut ovat kireitä. Maaseutuviraston koulutuksia toivottiin koko yhteistoiminta-alueiden henkilöstölle, ja enemmän valtakunnan tason yhteiskoulutuksia ja -tilaisuuksia ylipäänsä. Maaseutuviraston toiminnasta tuli muun muassa seuraavia kommentteja:

Toivoisimme, että Mavissa muistettaisiin ja ymmärrettäisiin hajautettu palveluverkosto ja pitkät välimatkat toimistojen välillä. Ei aina pikkurisauksen vuoksi ole mielekästä lähteä koko päivää käyttämään, esim. keskitettyjen livemeetingien vuoksi.

Mavista saa aina vastauksen nopeasti.

Mavissa kaikki eivät välttämättä tiedosta omia ohjeita ja määräyksiä antaessaan miten ne vaikuttavat yta-alueella ja miten ne käytännössä toteutetaan.

ELY-keskusten saama palaute koski henkilöstön tavoitettavuutta niin positiivisessa kuin negatiivisessakin mielessä. Yhteistoiminta-alueiden muodostumisen myötä ELY:n roolin todettiin myös vähentyneen, mikä koettiin huonoksi asiaksi.

Koulutusta todettiin olevan tarjolla kiitettävästi. Sähköinen arkisto sai vastaajilta kiitosta, vaikka sen käyttö koettiin vielä hankalaksi etenkin karttojen skannaamisen vuoksi. Eriyttäminen koettiin raskaaksi, ja sitä koskevat säädökset epäinhimillisiksi, minkä vuoksi hakemusten käsittely on hidastunut. Maaseutuhallinnon käyttämien sovellusten muutostyöt ovat tulleet liian nopealla tahdilla, minkä lisäksi hallinnon organisaatiomuutokset ja tulevan rahoituskauden muutokset stressaavat yhteistoiminta-alueiden henkilöstöä. Vastaukset antoivat ymmärtää että työ on henkisesti raskasta muuttuvien säädösten, ohjelmien ja hallinnon vuoksi. Sähköisyys helpottaa työskentelyä, mutta samalla työn määrä on lisääntynyt, mikä luo entisestään paineita ja kuormittaa jaksamista.

Vastaajat olivat jättäneet viimeiseen kohtaan muun muassa seuraavat kommentit:

Hallinnon uudistus on hyvä kokonaisuus, mutta sähköinen maailma vie väkisin hallinnon "kauemmaksi" viljelijöistä - arvokkain osa yhteistyöstä ollaan menettämässä.

Ei pitäisi unohtaa tilojen muutakin kehitystä ja henkistä hyvinvointia. Tukiasia on vain yksi osa-alue. Tilat alkavat olla aika väsyneitä jatkuvaan byrokratian lisääntymisen. Työt loppuvat meiltä kaikilta jos tilat tapetaan byrokratialla!! Mitä siihen sanotte??

5 Kehittämis ehdotuksia Porin yhteistoiminta-alueelle

Aihe opinnäytetyöhön tuli omalta työpaikaltani Porin yhteistoiminta-alueelta. Porin yhteistoiminta-alueen toimintamalli on tälläkin hetkellä toimiva, mutta toiminnan kehittäminen tehokkaammaksi niin työn kuin kustannusten kannalta on aina toivottavaa. Porin alue on toimintamalliltaan hajautetun ja keskitetyn välimuoto, lähipalvelua on tarjolla jokaisessa jäsenkunnassa, mutta henkilöstö on koolla päätoimipaikassa Porissa kerran viikossa. Pääasiassa jäsenkuntien entiset maaseutuviranomaiset palvelevat samoissa kunnissa lähipalvelupisteissä, jolloin viranomaisen on asiakkaille ennestään tuttu. Maaseutuviranomainen on tavattavissa lähipalvelupisteissä yhdestä kolmeen päivään. Etäisimmässä toimipisteessä, Karvias- sa, toimistosihteeri on paikalla päivittäin. Porin toimipisteessä palvelua on saatavilla myös päivittäin maaseutuviranomaisen ja toimistosihteerin toimesta.

5.1 Porin yhteistoiminta-alue henkilöstön näkökulmasta

Porin yhteistoiminta-alueen henkilöstölle esitettiin kahdeksan kysymystä (LIITE 2) alueen toiminnasta, joita henkilöstö on pohtinut palaverissaan yhteisesti. Porin yhteistoiminta-alueen vahvuuksia ovat tiivis yhteistyö henkilöstön kesken ja yhteiset palaverit viikoittain, jolloin asioista on hyvä keskustella yhdessä. Vahvuutena voidaan myös pitää sitä, että puhelimitse henkilöstön tavoittaa aina ja palvelua on saatavilla Porin toimipisteessä joka arkipäivä. Henkilöstö mainitseekin vahvuudeksi kollegoilta saadun tuen ja mahdollisuuden asioiden yhdessä pohtimiseen. Heikkoutena Porin yhteistoiminta-alueella on alueen laajuus ja pitkä välimatka etäisimpään toimipisteeseen. Myös henkilöstö piti heikkoutena pitkiä välimatkoja asiakkaisiin, ja sivutoimipisteet koettiin asiakkaille tärkeiksi. Loma-aikoina pitkät välimatkat hankaloittavat virantoimitusta esimerkiksi sato- ja petovahinkoarviointikäyntejä sekä hukkakauravalvontaa. Arviokäynneillä tulisi käydä mahdollisimman pian ilmoituksen vastaanottamisesta, eikä niihin voida ennalta varautua.

Sähköinen asiointi. Henkilöstön mielestä nykyisessä toimintatavassa, jossa maaseutuviranomaisilla on niin sanotusti omat kunnat, asiakkaat ovat tuttuja ja heitä on helppo palvella, mutta sähköisen asiointin lisääntyminen on muuttanut

palvelutarvetta. Sähköinen asiointi edesauttaa työskentelyä eri toimipisteissä. Sähköinen tukihakemus ja arkisto ovat viranomaisten saatavilla koko yhteistoiminta-alueella ilman papereiden kuljettamista. Eriyttämistä vaativa työ nopeutuu sähköisen tukihaun ja arkiston ansiosta, kun edellisen työvaiheen valmistuttua voi seuraavan vaiheen suorittaja tarkistaa tilanteen tietokoneelta ja tehdä oman työvaiheensa ilman papereiden siirtoa. Eriyttäminen kuitenkin koettiin Porin yhteistoiminta-alueella hankalaksi ja työtä hidastavaksi, koska eriyttämisen asettamien tehtävärajojen kanssa on oltava tarkkana. Virheitä ja turhaa työtä tulee tehtyä, kun tekee toiselle viranomaiselle merkittyjä tehtäviä, jolloin työvaiheita joudutaan perumaan ja sama vaihe tekemään toisen viranomaisen toimesta uudelleen.

Sähköinen arkisto on tervetullut helpotus työskentelyyn, vaikka skannaaminen paperilomakkeiden osalta viekin aikaa. Sähköisen tukihaun lisääntyessä on vastuu hakemuksella olevista tiedoista ja niiden käsittelystä enemmän tuenhakijalla. Maaseutuviranomainen tarkastaa tukihakemuksen tiedot, mutta ei syötä niitä uudelleen koneelle. Sähköinen asiointi vaatii alkuun totuttelua niin viranomaisilta kuin tuenhakijoiltakin. Aikaisemmin paperille tehdyt merkinnät kirjataan sähköiseen järjestelmään, josta niiden tarkastaminen voi tuntua työläältä ja epävarmalta verrattuna entiseen. Totuttelun jälkeen täysin sähköinen järjestelmä varmasti nopeuttaa ja yksinkertaistaa työtä sekä tukihakua huomattavasti.

Lähipalvelu. Lähipalvelupäivät ovat yleensä määritetty kunnan ja yhteistoiminta-alueen isäntäkunnan välisessä sopimuksessa. Työn sujuvuuden kannalta olisi yksinkertaisempaa, jos lähipalvelua ei erikseen järjestettäisi vaan kaikki asiointi tapahtuisi yhdessä toimipisteessä. Jäsenkunnat kokevat lähipalvelun tärkeänä ja haluavat pitää kiinni sovituista toimintatavoista, koska palveluiden pelätään loppuvan maaseutukunnista. Lähipalveluun totuneet viljelijät asioivat ennemmin oman kunnan maaseututoimistossa henkilökohtaisesti kuin puhelimitse. Esimerkiksi Karvian toimipisteessä, jossa työskentelen pääasiassa, asiakkaat soittaessaan tiedustelevat onko maaseututoimistossa saatavilla palvelua kyseisenä ajankohtana ja tulevat paikan päälle asioimaan hoitamaan. Toimistolla asioivat asiakkaat koostuvat osittain muista kuin tuenhakijoista. Maanomistajat tarvitsevat neuvoa vuokrasopimuksissa ja tukioikeuden siirtoa koskevissa asioissa, jolloin asiointi toimistossa on yleisempää kuin puhelimitse. Toimistolla asioivat tuenhakijat ovat myös yleensä

niitä, jotka hakevat tukia paperilomakkeilla, ja tarvitsevat opastusta niiden täyttämässä. Paperilla tukea hakevat tilat ovat poikkeuksia lukuun ottamatta keskimääräistä pienempiä ja viljelijät ikäluokaltaan vanhempia.

Asiakaskäyntejä lähipalvelupisteittäin Porin yhteistoiminta-alueella seurataan päivittäin. Seurannan avulla tiedostetaan minkä verran ja milloin lähipalvelulle on tarvetta. Tämän avulla voidaan tarvittaessa perustella muutoksia lähipalvelun saatavuudessa, ja pohtia sen todellista tarvetta.

Yhteistyö ja koulutus. Yhteistyöryhmä, joka kokoontuu kaksi kertaa vuodessa, koostuu maaseutuviranomaisten lisäksi kuntien ja paikallisen maataloustuottajien keskusjärjestön edustajista. Porin yhteistoiminta-alueen henkilöstön mielestä yhteistyöryhmällä on merkitystä toiminnan seuraajana ja ryhmäläisillä viestin viejinä kuntaan. Ryhmän palaute on ollut yhteistoiminta-alueen toiminnasta positiivista ja kokouksissa keskustellaan maaseutuhallinnon kehittämisestä, sekä sen epäkohdista rakentavaan sävyyn. Yhteistyö ELY:n kanssa on vähentynyt ja sitä Porin alueella toivottaisiin enemmän. ELY:n järjestämät koulutukset ovat vähentyneet, samoin ELY-keskukselta saatu tuki. Maaseutuviraston järjestämät videokoulutukset koettiin toimiviksi, jos tekniikka niiden osalta toimii. Maaseutuviraston ohjeisiin Porin alueen henkilöstö kaipaa selkeyttä, sekä ohjeiden saamista ajoissa.

5.2 Kehittämisehdotuksia

Sähköisyys. Kehittämiskohteina Porin yhteistoiminta-alueella pitäisin paperiasiakirjojen kuljettamisen vähentämistä toimipisteiden välillä, lähipalvelupäivien yhdenmukaistamista sekä henkilöstön yhteistyön lisäämistä entisestään. Myös sähköisen tukihaun kannustamiseen tulisi entisestään paneutua, vaikka siihen jo painostetaan myös Maaseutuviraston toimesta. Sähköisen tukihaun lisäämiseen täytyisi pystyä vaikuttamaan neuvojen kautta, koska ison osan etenkin vanhempien viljelijöiden ja isompien tilojen tukihakemuksista täyttää neuvoja. Yhteistyö MTK:n ja ProAgrian kanssa sähköisen tukihaun lisäämiseksi on jo hyvin toiminnassa ja sen ylläpitämiseen kannattaa panostaa.

Asiakaspalvelu. Yhteistoiminta-alueen internetsivujen päivitys olisi ajankohtaista, ja sinne voisi koota selkeät ohjeet sähköisestä tukihausta linkkeineen, sekä muita ajankohtaistiedotteita viljelijöitä koskevista asioista. Toimivista maaseututoimen internetsivuista on hyviä esimerkkejä muun muassa Jalasjärvi-Kurikan ja Euran yhteistoiminta-alueiden verkkosivut. Porin yhteistoiminta-alueen viljelijöiden näkökulma maaseututoimen toiminnasta tulisi selvittää asiakaskyselyllä, jonka teettämistä ehdotan yhdeksi kehittämiskohteeksi. Asiakaspalautteesta saataisiin tukea toiminnan kehittämiseen. Asiakaskyselyllä voisi selvittää asioimiskäytäntöjä, missä toimipisteessä ja kuinka usein asioidaan vai tapahtuuko asiointi pääasiassa sähköisesti tai puhelimitse. Kyselyllä olisi mahdollisuus selvittää lähipalvelun tarvetta, ja asiakkaiden kokemuksia siitä.

Toimintamalli. Taulukossa 2 pohditaan Porin yhteistoiminta-alueen toimintamallin muuttamista selkeästi keskitettyyn tai hajautettuun malliin, sekä palvelupäivien yhdenmukaistamista. Keskitetyssä mallissa vastaavasti haasteina ovat taulukossa 2 esitellyt erkaantuminen maaseudusta ja asiakkaista, jonka myötä maaseudun kehittäminen muuttuu haasteellisemmaksi. Henkilöstöresurssit koettiin myös kyselyn vastaajien keskuudessa haasteeksi, kun työntekijämäärä pienenee vaikka töiden määrä pysyy samana. Mahdollisuuksia keskitetyssä mallissa ovat yhteistyön tiivistyminen, jonka avulla työ nopeutuu ja asiakaspalvelun laatu paranee kun vastauksen saa nopeammin ja varmemmin. Kulkemisen ja papereiden kuljettamisen väheneminen on keskitetyn toimintamallin mahdollisuus, tällöin myös aikaa jää enemmän palveluun ja kehittämiseen. Kyselyn vastaajat kokivat, että keskitetyn mallin alueilla on parempi keskusteluyhteys henkilöstön välillä, mikä varmasti samassa toimipaikassa työskennellessä pitää paikkaansa. Keskitetyssä toimintamallissa sijaistaminen helpottuu, koska työntekijän esimerkiksi sairastuessa on samassa toimipaikassa sijainen valmiina ilman eri järjestelyjä.

Taulukko 2. Vaihtoehtoja toimintamallin kehittämiseen Porin yhteistoiminta-alueelle

	Haasteet	Mahdollisuudet
Keskitetty	Asiakkaat kaukana Erkaantuminen maaseudusta Maaseudun kehittäminen Henkilöstöressurit	Yhteistyön tiivistyminen Kulkeminen/ papereiden kuljettamisen väheneminen Sijaistaminen Parempi keskusteluyhteys Toiminnan tasalaatuisuus
Hajautettu	Henkilöstön erkaantuminen toisistaan Tuki ja yhteistyö vähenevät Papereiden kuljetus Eriyttäminen	Asiakkaat lähellä Lähipalvelu saatavilla joka päivä Maaseudun kehittäminen Asiakkaiden tunteminen Sähköisyyden lisääntyminen mahdollistaa hajautetun mallin
Palvelupäivien yhdenmukaistaminen	Henkilöstöressurit Palvelupäivien muuttuminen kunnittain (sopimus) Sijaistaminen	Henkilöstön yhteistyö Lähipalvelu säilyy

Hajautetun toimintamallin haasteina ovat henkilöstön erkaantuminen toisistaan, jolloin yhteistyö ja saatavilla oleva tuki vähenee. Kyselyn tuloksista kävi ilmi, että henkilöstön yhteistyö ja yhteenkuuluvuus voi olla kovan työ takana. Tämä varmasti hankaloituu hajautetussa toimintamallissa, kun yhteistyö jää puhelinyhteyden vaaraan. Papereiden kuljetus tai ihmisten kulkeminen lisääntyy, jota kyllä helpottaa sähköinen arkisto ja sähköisyys ylipäänsä. Mahdollisuuksina hajautetussa mallissa on asiakkaiden läheisyys ja tunteminen, mikä helpottaa työskentelyä kun asiakastilan tilanne tunnetaan paremmin. Mahdollisuutena voidaan myös pitää asiakaspalvelun parempaa saatavuutta, kun jäsenkunnassa on niin sanotusti oma maaseutuviranomainen paikalla lähes päivittäin. Kuntakohtaiseen maaseudun kehittämiseen on hajautetussa toimintamallissa paremmat lähtökohdat maaseutuviranomaisen työskennellessä kunnassa ja tuntien kunnan kehittämistarpeet paremmin.

Taulukon 2 yhtenä vaihtoehtona on myös yhdenmukaistaa palvelupäiviä, jolloin haasteina ovat henkilöstöressit useamman maaseutuviranomaisen ollessa poissa päätoimipaikasta samanaikaisesti. Haasteellista yhdenmukaistamisesta tekee myös se, että sovitut palvelupäivät muuttuvat kunnittain. Myös sijaisuudet ovat hankalammin sovittavissa, mikäli palvelua pitäisi olla saatavilla useassa toimipisteessä samanaikaisesti. Mahdollisuutena tässä vaihtoehdossa on henkilöstön yhteistyön lisääntyminen, kun useampana päivänä henkilöstö on samassa toimipisteessä. Tässä vaihtoehdossa lähipalvelu voidaan säilyttää, mutta samalla tehostaa yhteistoiminta-alueen toimintaa. Taulukossa 3 on ehdotus palvelupäivien yhdenmukaistamiseksi Porin yhteistoiminta-alueella. Maanantai, tiistai ja keskiviikko koko henkilöstö olisi paikalla Porissa. Torstaina palvelua olisi saatavilla Porissa, Karviassa, Luvialla, Siikaisissa ja Ulvilassa sekä perjantaina Porissa, Karviassa, Laviassa ja Merikarvialla. Tämän ehdotuksen mukaan palvelupäivät muuttuisivat Siikaisissa ja Ulvilassa sekä Karvian palvelupäivistä jäisi yksi pois.

Taulukko 3. Palvelupäivien yhdenmukaistaminen

Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai
Pori	Pori	Pori	Pori Karvia Luvia Siikainen Ulvila	Pori Karvia Lavia Merikarvia

Palvelupäivien yhdenmukaistamista tulisi perustella jäsenkunnille joiden palvelupäivät muuttuvat. Sovitut päivät ovat kunnille tärkeitä, ja niiden muuttaminen voi osoittautua yllättävän hankalaksi. Tämän vaihtoehdon kohdalla tulee pohtia tarkkaan henkilöstön yhteistyön ja toiminnan tehostamisen lisäämiä etuja ja verrata niitä tuleviin haasteisiin joita ovat henkilöstöressit ja kuntien sopimukset.

Toiminnan kehittäminen. Toimintaa tullaan kehittämään myös niin sanotusti pakon sanelemin ehdoin, koska otsikoissa olevat kuntaliitokset koskettavat myös Satakuntaa ja Porin yhteistoiminta-alueita. Kunnat käyvät liitosneuvotteluja ja osa suuntautuu toisen yhteistoiminta-alueen kunnan tai kuntien kanssa liitokseen. Mikäli näin tapahtuu, menettää Pori yhteistoiminta-alueestaan kunnan tai kuntia, jolloin tuenhakijoiden määrä vähenee ja mahdollisesti myös henkilöstön tarve. Myös kuntien säästöpainet vaikuttavat yhteistoiminta-alueen toimintaan, ja lähipalvelun

tarvetta on aiheellista miettiä kustannussyistäkin. Henkilöstömuutokset ovat aina mahdollisia työntekijöiden vaihtaessa työpaikkaa tai jäädessä eläkkeelle, eikä uusien työntekijöiden tilalle palkkaaminen ole aina itsestäänselvyys kustannusten minimoimiseksi. Ratkaisuja toiminnan kehittämiseen voi siis tulla yllättäen ja niihin varautuminen ennalta erilaisten vaihtoehtojen pohdinnalla lienee paikallaan.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää yhteistoiminta-alueiden toimintamalleja ja luoda kehittämissuhteita Porin yhteistoiminta-alueelle. Kyselyllä haluttiin kartoittaa yhteistoiminta-alueiden toimintatapoja ja lähtökohtia eli kuntien, työntekijöiden ja tuenhakijoiden määrää sekä alueellista vaikutusta menettelyihin. Opinnäytetyön aihe tuli tutkijan omalta työpaikalta, ja Maaseutuvirasto antoi tukensa tutkimukselle.

Kyselyn avulla lähdettiin selvittämään työskentelytapoja eri yhteistoiminta-alueilla. Vastausprosentti kyselyyn oli 63,3, johon olen tyytyväinen. Toivottavaa olisi ollut saada vastauksia kaikilta alueilta, mutta kyseinen vastausprosentti antaa kattavan kuvan yhteistoiminta-alueiden toiminnasta ja tutkimustulokset voidaan luokitella luotettaviksi. Hajautettu toimintamalli on vastaajien perusteella suositumpi malli kuin keskitetty toimintamalli. Vastaustulos jätti kuitenkin mietintään, onko kaikki loput yhteistoiminta-alueet keskitetyn toimintamallin alueita. Tähän Maaseutuvirastosta ei saanut vastausta, koska heillä ei kyseistä tietoa ole valmiina saatavilla. Maaseutuviraston kannalta kumpikaan toimintamalli ei ole toista parempi, vaan heitäkin kiinnosti yhteistoiminta-alueiden erilaiset toimintatavat.

Opinnäytteen tavoitteena oli selvittää yhteistoiminta-alueiden erilaisia toimintatapoja ja antaa kehittämissuhteita Porin yhteistoiminta-alueelle. Tutkimuksen tuloksista saa suuntaa antavia ehdotuksia kehittämiselle, vaikka varsinaisia valmiita ratkaisuja tulokset eivät annakaan. Yhteistoiminta-alueiden toimintatapoja kyselyllä saatiin selville, mutta tulokset olivat melko karkeita. Yksityiskohtaisemmilla kysymyksillä ja haastatteluilla olisi varmasti saanut tarkempia ja informatiivisempia tuloksia, joiden avulla olisi voinut syvällisemmin vertailla eri alueiden toimintatapoja. Tulosten osalta jäi saavuttamatta kehittämissuhteiden testaus ainakin osittain työelämässä. Testaamalla kehittämistoimenpiteitä olisi saatu tietoa menetelmien toimivuudesta ja kyetty valikoimaan käytännössä toimivat tavat.

Kyselyn tuloksissa yllättävää oli se, miten monella yhteistoiminta-alueella on käytössä hajautettu toimintamalli. Tilanne on kuitenkin tämänhetkinen ja johtuu osittain jäsenkuntien kanssa tehdyistä sopimuksista, joissa palvelu on pyritty säilyttämään kunnissa. Tilanne voi muuttua, kun kuntaliitoksia aletaan toteuttaa sekä yh-

teistoiminta-alueiden henkilöstöstä osa jää pois työelämästä. Monella kunnalla uusien työntekijöiden palkkaaminen pois jäävien tilalle, saattaa olla hankalaa säästötoimenpiteistä johtuen. Maaseutuhallinnon vaatima eriyttäminen edellyttää kuitenkin, että tietty määrä työntekijöitä täytyy olla tehtäviä jakamassa, jolloin yhteistyö yhteistoiminta-alueiden välillä korostuu.

Kyselyn tulosten ja opinnäytetyön avulla tutkija sai uutta näkökulmaa työhönsä maaseutusihteerinä. Muiden yhteistoiminta-alueiden toimintatapoja analysoitaessa ja vastauksia lukiessa, omaa työtä ja työpaikkaa kykeni katsomaan ulkopuolisen silmin. Näkemään oman työn ja työpaikan heikkoudet ja vahvuudet, sekä pohtimaan voisiko jotakin tehdä toisin ja olemaan tyytyväinen joistakin työpaikalla toteutuvista toimintatavoista. Tutkimuksen aikana tapahtui myös muutoksia työpaikalla ja – suhteessa. Yksi maaseutuviranomaisista siirtyi toiselle yhteistoiminta-alueelle maaseutupäälliköksi, ja hänen tilalleen siirtyi henkilö joka aikaisemmin hoiti takaisinperintäpäätöksiä. Näin eriyttämisestä jäi yksi henkilö pois, mutta nykyisellä kuudella henkilöllä eriyttämisvaatimukset tulevat täytettyä erinomaisesti. Tutkijan työsuhde päättyi vanhempainvapaan alkaessa ja määräaikaisen työsuhteen päättyessä.

Tutkimuksen valmistuttua on aiheellista pohtia mitä tekisi toisin. Kyselyn lisäksi olisi ollut aiheellista tehdä muutama haastattelu yhteistoiminta-alueille, jolloin olisi kyselyyn pohjautuen saanut tarkempaa tietoa toimintatavoista. Yhteistoiminta-alueet, jotka eivät vastanneet kyselyyn, olisi tullut tavoittaa muilla keinoin ja pyrkiä saamaan vastausprosentti korkeammaksi. Haastattelu myös eri yhteistoiminta-alueiden muutamalle viljelijälle olisi antanut tietoa asiakkaan näkökulmasta toimintatapojen vertailussa. Tutkimustulosten syvällisempi analyysi olisi varmasti antanut yksityiskohtaisempia tuloksia ja tuonut esille uusia näkökulmia. Tutkimus on saatu päätökseen ja sen pohjalta jatkotutkimusaiheita tai – kohteita olisivat esimerkiksi yhteistoiminta-alueiden toiminta asiakkaiden näkökulmasta, onko lähipalvelulle tarvetta tai sähköisen asiointin vaikutus yhteistoiminta-alueiden toimintaan.

LÄHTEET

HE232/2009. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa, maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettava menettelystä annetun lain muuttamisesta ja hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta.

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2008. Tutki ja Kirjoita.13–14., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy

Kallio M. 2009. Maaseutuelinkeinoviranomaistoimien yhdistymisprosessi ja vaikutus viljelijöiden asiointiin. Esimerkkinä Lempäälän yhteistoiminta-alue. Opinnäytetyö Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kuhmonen T. & Niittykangas H. 2008. Maaseudun tulevaisuus Ajattelun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus

Kunnallinen maaseutuhallinto kootaan yhteistoiminta-alueisiin. 30.3.2010. [Verkkosivu]. Helsinki: MMM tiedotteet. [Viitattu 6.12.2013]. Saatavana: http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/100330_maaseutuhallinto.html

L 30.3.2010/210. Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa.

L 6.6.2013/434. Hallintolaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

Lind J. ym. 2008. Viljelijätukihallinnon kehittämismuutoksia selvittäneen työryhmän loppuraportti. Työryhmämuistio mmm 2008:11. Helsinki 2008.

Maaseutuhallinnon Keuruun yhteistoiminta-alue – Yhteistoimintaryhmä [Verkkosivu]. www.keuruu.fi [viitattu 13.1.2015]. Saatavana: <http://www.keuruu.fi/yrittajat/maaseutuhallinnon-keuruun-yhteistoiminta-alue-yrittajille?showall=&start=2>

Maaseutuhallinnon uudistus kunnissa [Verkkosivu]. Suomen Kuntaliitto. [viitattu 6.12.2013]. Saatavana: <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/maaseutupolitiikka/uudistus/Sivut/>

Maaseutuvirasto 2013. Rekisteriseloste. Henkilötietolaki (523/1999) 10 § 29.11.2012.

Maaseutuvirasto 2014. Käyttäjätilastoja 2014. Sähköisen tukihaun tuloksia ELY-keskuksittain ja yhteistoiminta-alueittain 2014. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/vipu/ominaisuudet-ja-edut/Documents/s%c3%a4hk%c3%b6iset%20hakemukset%208.5.2014.pdf>

- Maaseutuvirasto 2015. Vipu-viljelijöiden verkkoasiointipalvelu. Ominaisuudet ja edut. Yhä useampi hakee tuet verkossa. 19.3.2015.[Verkkosivu] [Viitattu 20.3.2015]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/oppaat-ja-lomakkeet/vipu/ominaisuudet-ja-edut/Sivut/default.aspx>
- Maaseutuviraston ja Porin kaupungin välinen maksajavirastosopimus 20.12.2011.
- Mäki-Heikkilä R. 2012. Maaseutuhallinnon uudistus. Suosituksia Alavudelle. Opin- näytetyö Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Pellot paperilta sähköisiin karttoihin. Ketä palvelee Kartturi? 2011. Tike. Vuosiker- tomus 2010. [Verkkosivu] [Viitattu 4.4.2015]. Saatavilla: http://www.mmmtike.fi/media/vuosikertomus/2010/web/pellot_paperilta_sahkois- iin_karttoihin/index.html
- Peltomäki O-P. 2008. Ajankohtaisia aiheita maataloushallinnossa ja – politiikassa. Mavi. PowerPoint-esitys. Saatavana: www.mmm.fi/.../MAVI-13334-v1- taipale_tarja_peltomaki_kalvot.PPT
- Ruissalo M. Toimintakertomus 2013. Maaseututoimi.
- Sähköisen asiointin kehittäminen. [Verkkosivu]. Maaseutuvirasto. [viitattu 4.4.2015]. Saatavana: <http://www.mavi.fi/fi/tietoa-meista/Sivut/sahkoinen- asiointi.aspx>
- Tasanen T. 2011. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Opinnäytetyötä tukeva opin- tojakso. Luento 7.10.2011 Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Maaseudun kehittä- misen koulutusohjelma.
- The Operation area of Satakunta film Centre. [Verkkosivu]. Satakunnan Elävän Kuvan Keskus ry. [viitattu 16.3.2015]. Saatavana: <http://www.sekk.fi/in%20english/operationarea.htm>
- Tukioikeuksia voi ostaa, myydä, vaihtaa ja vuokrata. [www-dokumentti]. mmm.fi. [Viitattu 4.4.2015]. Saatavana: <http://www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/esitteet/5hSW0W30y/Tukioikeu- det.pdf>
- Uusitalo E. 1998. Elinvoimaa maaseudulle -miksi, kenelle ja miten? Maaseutupoli- tiikan perusteet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy
- Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomus 4/2013. Tuloksellisuustarkas- tuskertomus. Maatalouden tukihallinto. Helsinki: Edita Prima Oy.

LIITTEET

Liite 1: Kysely maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueille

Liite 2: Kysymykset Porin yhteistoiminta-alueelle

LIITE 1. Kysely maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueille

Saate

Kyselytutkimus

Arvoisa vastaanottaja! Olen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulusta, maaseudun kehittämisen koulutusohjelmasta.

Teen opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueiden toiminnasta ja kehittämistä. Työskentelen Porin yhteistoiminta-alueella maaseutusihteerin viransijaisena ja aiheen opinnäytetyöhön olen saanut työpaikaltani. Opinnäytetyö ja kyselytutkimus toteutetaan yhteistyössä Maaseutuviraston kanssa.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa yhteistoiminta-alueiden toimintaa ja kehittää sitä edelleen. Vastamalla oheiseen kyselyyn saamme tietoa yhteistoiminta-alueiden toiminnasta ja kehittämiskohteista.

Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja ehdottoman luottamuksellisina, eikä kenenkään yksittäisen vastaajan tiedot paljastu tutkimuksesta.

Kyselyitä on lähetetty yksi jokaiselle yhteistoiminta-alueelle, joten vastausten saaminen kaikilta on ensiarvoisen tärkeää.

Kiitos osallistumisestanne kyselyyn!

Lisätietoja:

Tuuli Perkola

p. 0504640924

tuuli.perkola@seamk.fi tai tuuli.perkola@pori.fi

Yhteistyössä:

Maaseutuvirasto

Kirsi-Maria Heinonen

Kyselyssä on kysymyksiä joihin vastataan valitsemalla oikea vastausta annetuista vaihtoehtoista ja kysymyksiä, joihin vastataan sanallisesti.

1. Minkä ELY-keskuksen alueella yhteistoiminta-alue sijaitsee? *

Etelä-Pohjanmaan ELY

Etelä-Savon ELY

Hämeen ELY

Kaakkois-Suomen ELY

Kainuun ELY

Keski-Suomen ELY

Lapin ELY

Pirkanmaan ELY

Pohjanmaan ELY

Pohjois-Karjalan ELY

Pohjois-Pohjanmaan ELY

Pohjois-Savon ELY

Satakunnan ELY

Uudenmaan ELY

Varsinais-Suomen ELY

2. Yhteistoiminta-alueen toteutustapa? *

Yksi kunta

Yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella

Yksi kunta vastaa sopimuksen perusteella ja kunnilla yhteistoimielin

Kuntien perustama kuntayhtymä vastaa usean kunnan alueella.

3. Kuntien määrä yhteistoiminta-alueella?

4. Tuenhakijoiden määrä yhteistoiminta-alueella?

5. Montako työntekijää yhteistoiminta-alueen maaseututoimessa työskentelee yhteensä mukaan lukien osa-aikaisesti työskentelevät?

6. Moniko työskentelee päätoimisesti maaseututoimessa?

7. Onko YT-alueella käytössä hajautettu (työntekijät työskentelevät pääasiassa omissa toimipisteissään) vai keskitetty (kaikki työntekijät samassa toimipisteissä) malli, vai jokin muu? *

Hajautettu

Keskitetty

Joku muu, mikä?

8. Toimipisteiden (lähipalvelupisteiden) määrä, mukaan lukien keskuspaikka?

9. Montako päivää viikossa lähipalvelupisteissä on saatavilla palvelua? Vastaus lähipalvelupisteittäin, ei paikkakuntien nimiä, ja perään montako päivää palvelua/viikko.

10. Moniko lähipalvelupisteistä on auki VAIN tukihakuaikana?

11. Onko lähipalvelupisteiden määrä muuttunut alkuperäisestä v. 2013 alusta?

Kyllä/Ei

12. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mikä oli lähipalvelupisteiden alkuperäinen määrä?

13. Kuinka usein yhteispalavereja koko henkilöstön kesken pidetään?

Viikon välein/Kahden viikon välein/Kolmen viikon välein/Kerran kuukaudessa/Muu, mikä?

14. Kauimpana olevan lähipalvelupisteen etäisyys (km) keskuspaikasta?

15. Miten arkistoitavien papereiden säilytys on järjestetty? Esim. arkistointi yhdessä paikassa tai kuntien toimipisteissä kuntakohtaiset paperit.

16. Miten papereiden kuljetus eri toimipisteiden välillä on järjestetty?

17. Seurataanko asiakasmääriä yleisesti? *

Kyllä/Ei

18. Seurataanko asiakasmääriä lähipalvelupisteittäin?

Kyllä/Ei

19. Seurataanko asiakastyytyväisyyttä?

Kyllä/Ei

20. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin miten asiakastyytyvää seurataan?

21. Sähköisten hakemusten määrä (%) alueella?

22. Sähköisten hakemusten määrän vaihtelu YT-alueen kunnissa?

Pienin %/ Suurin %

23. Onko poikkeustilanteisiin varauduttu? Esimerkiksi suunnitelma sijaisuuksista eriyttämisessä.

Kyllä. Miten?/ Ei

24. Onko yhteistyötä muiden yhteistoiminta-alueiden kanssa?

Kyllä/Ei

25. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin mitä yhteistyötä muiden YT-alueiden kanssa on?

26. Onko yhteistyötä ELY:n kanssa?

Kyllä/Ei

27. Onko koulutusta tarjolla riittävästi? Voit perustella vastaustasi vaihtoehdon perässä olevaan tekstikenttään.

Kyllä/Ei

28. Minkälaista koulutusta kaipaisit lisää kyseessä olevalta taholta?

ELY:n järjestämänä

Mavin järjestämänä

Omaa koulutusta

Muuta, mitä?

29. Vapaa sana. Kokemuksia YT-alueiden toiminnasta, eriyttämisestä, arkistoinnista, koulutuksista, yhteistyöstä muiden tahojen kanssa, muuta?

LIITE 2. Kysymykset Porin yhteistoiminta-alueelle

1. Miten hyvin teidän mielestänne Porin YTA:n nykyinen malli palvelee asiakkaita?
Entä henkilöstöä?
2. Porin YTA:n vahvuudet?
3. Porin YTA:n heikkoudet
4. YTA:n yhteistyöryhmä, palveleeko tarkoitustaan/onko apua toiminnan kehittämisessä?
5. Kommenttia koulutuksista:
ELY:n järjestämänä
Mavin järjestämänä?
6. Onko yhteistyötä ELY:n /Mavin/ muiden YTA:den kanssa? Kaivataanko yhteistyötä lisää?
7. Toiveita ELY:n /Mavin suuntaan?
8. Kommenttia eriyttämisestä, sähköisestä arkistosta, maaseutuhallinnon ohjelmista (IACS, uusi tukisovellus jne.), yhteistoiminta-alueiden toiminnasta yleensä.